

MASIOJA RUUHIJÄRVI RISTIMÄKI

Myöhäisrautatehtäisen ruumiskalmiston kaivaus.

Anja Sarvas - Seija Sarkki 1973.

Nastola Ruuhijärvi Ristimäki.

Ruumiskalmistokaivaus kesäkuussa 1973.

Ristimäen kalmisto sijaitsee yhteismaalla, peruskartta 3112 07, koordinaatit: x = 6771 68, y = 447 04, z = n.110.

Löydöt: KM 19230:1-147.

Aikaisemmat tutkimukset paikalla: Hj. Appelgren-Kivalon kaivaus v. 1908, Th. Schvindtin kaivaus v. 1909, A.M. Hallgrenin kaivaus v. 1915, N.Cleven tarkastus v. 1929, V.Luhon tarkastus v. 1959 ja A-L.Hirviluodon tarkastukset vuosina 1963 ja 1967.¹⁾

Aikaisemmat löydöt paikalta: KM 5082, 5374:1-9, 6995:1-5, 7088:1-8.

Kertomukseen liittyy ote peruskartasta 3112 07 (liite A), karttaliitteet 1-21 sekä valokuvia sisältävät liitteet 22-32 (neg. 41050-41116). Lisäksi liittyvät kertomukseen negatiivit 41117-41137, joista ei ole otettu kopioita sekä diapositiivit 616-637 (6x6). Luettelot kartoista, kuvatauluista ja diapositiiveista ovat kertomuksen lopussa.

Keväällä 1973 sain museoviraston esihistorian toimistolta tehtäväkseni kaivaa Nastolan Ruuhijärven Ristimäen kalmistosta sen osan, joka jo oli osittain päässyt tuhoutumaan tienrakennus- yms. töissä. Tutkimuksiin oli Nastolan kunta myöntänyt 5000 markkaa. Kaivaus suoritettiin 11-28.6.1973 välisenä aikana ja lähimpänä apulaiseni toimi hum.kand. Seija Sarkki, joka myös johti kaivausta itsenäisesti niinä päivinä, jolloin lähikunnissa suorittamieni tarkastusten vuoksi en voinut olla kaivauspaikalla. Piirtäjänä toimi filyo. Eino Rönkkö, joka myöskin on huolehtinut karttojen puhtaaksi piirtämisestä.

Ristimäen kalmisto sijaitsee Ruuhijärven pohjoispäässä (liite A), noin 12 km Nastolan kirkolta pohjoiskoilliseen, Ruuhijärvi-Korkeetien molemmin puolin. Tien länsipuoli on hiekkapohjaista peltomaata, joka

1) Ks. kertomuksia esihist. toimiston top.arkistossa.

viittää loivasti kohti Ruuhijärveen laskevaa Hillolanojaa. Tällä peltoaukeamalla on todennäköisesti vielä ehjiä tai ainakin lähes koskemattomia ruumishautoja. Korkean tien itäpuolella taas on hyvin tiheään rakennettu ja melko sekavan tuntuinen taloryhmä, jonka eteläisimpänä rakennuksena on Ruuhijärven jo lähes luhistumispaikasta oleva Seurojen talo (liitteet 1, 22, 32). Taloryhmän itä- ja koillispuolella on vanha sorakuoppa, josta vuosisadan alussa saatiin talteen muinaislöytöjä. Tämän sorakuopan etelälaidalla on nykyään Ruuhijärven palokunnan talo. Korkean tien ja siitä kohti koillista erkanevan tien risteyksessä, todennäköisesti Anttilan entisen riihen kohdalla¹⁾, on Nastola-Seuran pystyttämä Ristimäen kalmiston muistokivi. Juuri täällä paikalla kaivoivat Schvindt ja Tallgren (liite 23).

Kesän 1973 kaivausalue sijaitsi muistokiven pohjoispuolella olevalla alueella, joka rajoittui luoteessa ja pohjoisessa Iaineen talon kellariin ja halkovajaan sekä lännessä ja idässä jo mainittuihin Ristimäkeä halkoviin teihin (liitteet 1, 23). Kun kaivausalueen leikatut ja täysin tuhoutuneet etelä- ja itäreunat lasketaan mukaan, on tutkitun alueen laajuus noin 150m².

Kaivausalue raivattiin aluksi kaikenlaisesta rojusta ja pensaikosta, jota sille oli kasvanut ja paalutettiin sen jälkeen 2x2 m ruutuihin (liite 2). Kiintopisteenä käytettiin Ristimäen kalmiston muistokiveä. Lukema oli 295. Alue kaivettiin paikoitellen jopa yhdeksänä tasona. Lasokaivaus oli kuitenkin pelkkä teknillinen suoritus eikä siis viittaa esim. erilaisten maakerrosten tasoina poistamiseen.

Kaivausalueen "ehjistä" ruuduista poistettiin turve, reuna-ruudut taas siistittiin aluksi pelkoilla. Siistimisen jälkeen näkyi reunoilla useita hautojen jäännöksiin viittaavia tummia kuvioita (esim. liite 24:kuva 9), joiden kohdalta saatiin talteen mm. saviestian pala-

1) Ks. aikaisempia kaivaus- ja tarkastuskertomuksia karttaliitteineen esihist. toimiston top. arkistossa.

sia ja luita. Heti kun alueelta oli poistettu turve ja päästiin vä-
siksi varsinaiseen tasokaivaukseen, voitiin todeta, että koko alue
oli erittäin sekava ja pahoin tuhottu. Tähän olivat osaltaan vaikut-
taneet jo mainitut tien rakennustyöt, mutta vähintään yhtä suuri
osuus lienee ollut laineen kellarin rakentamisella kuin myös alueen
käyttämällä jonkinlaisena kylän kaatopaikkana.

Yhtään ehjää hautaa tai edes haudan osaa ei alueelta tavattu.
Sen sijaan monissa kohdin oli täysin tuhottujen hautojen jäännöksinä
ympäröivästä vaaleasta hiekasta erottuvia tummempia maaläikviä, jois-
sa oli pääkallojen ja raajojen luiden jäännöksiä, hampaita, joitakin
rautanauloja, niittejä, tulusrauta yms. sekä melkoisesti saviastian
palasia (esim. liite 3 viittauksineen, liitteet 24, 27-30). Jokainen
näistä esiintymistä piirrettiin huolellisesti mittakaavassa 1:10
(jotkut yksityiskohdat lisäksi 1:1). Näiden eri esiintymien sijainti
kaivausalueella sekä liitteiden numerot, joissa ne esitetään, selvi-
ävät karttaliitteestä n:o 3. Tällaisen yleiskartan samoin kuin yksi-
tyiskohtakarttojen laatimista pidettiin välttämättömänä alueen seka-
vuuden vuoksi. Näin siitä on mahdollista saada edes jonkinlainen yleis-
käsitys.

Seuraavassa en ryhdy yksityiskohtaisesti selostamaan kaikkia
kaivauksen edetessä tehtyjä havaintoja; niistä saa parhaan käsityksen
tutkimalla rinnan liitettä n:o 3 ja sitä seuraavia karttoja (liitteet
4-21).

Ruuduissa E12-E13 havaittiin jo paalutuksen yhteydessä soi-
keahko pohjois-etelä-suuntainen syvennys, joka antoi aiheen olettaa,
että paikalla olisi hauta (liitteet 2, 23:kuva7). Syvennyksen kohdalla
kasvava ruoho oli ympäristöstä poikkeavaa rehevyytensä vuoksi. "Hau-
ta" osoittautui kuitenkin syvemmälle edettäessä pelkäksi roskakuopak-
si. Ruuduissa F10, F11 ja F12 tuli heti ensimmäisessä tasossa näky-
viin kiveystä (liitteet 4, 24: kuvat 12,13, 25: kuvat 15-17), joka tosin

välittömästi osoittautui liikutelluksi. Mahdollisesti alunperin kalmistoon kuuluvien kivien joukkoon oli joutunut moderneja tiiliskiviä ja sementin kappaleita, joilla oli tuettu paikalle pystytettyä pyykinkuivatustelinettä. Tästä kiveyksestä löytyi kuitenkin melkoisesti saviastian palasia ja muruja. Kaivauksen edetessä voitiin tehdä se havainto, että ainakin useimmat haudoista olivat sijainneet tutkitun alueen etelä- ja keskiosassa (liite 3 viittauksineen). Esim. kaikki suuremmat luuesiintymät (mm. liitteet 28:kuvat36-38, 29:kuvat39-41, 30:kuvat45-49), samoin kuin hautojen jäännöksiin viittaavat tummat maaläivät olivat juuri tällä alueella (mm. liitteet 27:kuvat30-32, 28:kuvat33-35). Näin ollen voi olettaa nyt tutkitun alueen olleen suoraa jatkoa Schvindtin ja Tallgrenin kaivamalle kalmistoalueelle.

Kun kalmiston tuhoutunut osa oli näin saatu tutkittua koskemattomaan maahan asti ja alue sen jälkeen entisöity (liite 31:kuva53) päätettiin siirtyä tekemään koekuoppia korkeen tien länsipuolella olevalle Mikkolan talon pellolle (om. Kalle Mikkola, os. 15580 Ruuhijärvi). Peltoon tehdyt koekuopat olivat noin 1x0.50m suuruisia ja ne antoivat kaikki positiivisen tuloksen kallon ja luiden palasten, keramiikan ja savitiivisteiden muodossa. Koekuopat tehtiin aivan mielivaltaisesti peltoon ja kun ne oli kaivettu riittävän syviksi (peltomaan alle hiekkaan asti), jotta voitiin todeta mahdollisten hautojen olemassaolo, ne peitettiin jälleen. Koekuopissa havaittuja löytöjä ei poistettu paikoiltaan, vaan ne jätettiin odottamaan alueen perusteellisempaa tutkimusta. Mainittakoon vielä, että yhdestä kuopasta tavattiin peltomullan alta kiveyksen päältä. Kivien raoissa havaittiin maattunutta luuta. Nämä koetulokset antavat mielestäni selvän aiheen olettaa, että Mikkolan pellossa on säilynyt osa Ristimäen kalmistoa vielä koskemattomana. Tätä osaa tullaankin tutkimaan kesällä 1974 Nastolan kunnan myöntämien varojen turvin.

Helsingissä 16 päivänä maaliskuuta 1974

Outja Savas

IIIIE Kastolan Ruuhijärven Ristimäen kaivauskertomukseen.

Anja Sarvas - Seija Sarkki 1973.

Luettelo liitteinä olevista kartoista ja kuvatauluista:

- Liite A Kalmiston sijainti. Ote peruskartasta 3112 07.
- " - 1 Yleiskartta.
 - " - 2 Pintavaahtuskartta.
 - " - 3 Kaivausalueen yleiskartta, josta selviää erikseen piirrettyjen tummien maaläikkien ja luuesiintymien sijainti kaivausalueella sekä näiden liitteiden numerot.
 - " - 4 Taso 1 ja 2, ruudut F10, F11, F12.
 - " - 5 Taso 3, ruutu D11.
 - " - 6 Taso 3, ruudut F11, F12.
 - " - 7 Taso 4, ruudut D9, D10, D11, E9, E10.
 - " - 8 Taso 4, yksityiskohta ruudusta E10.
 - " - 9 Taso 4, ruutu F10.
 - " - 10 Taso 4, ruudut F11, F12, F13.
 - " - 11 Taso 4, ruudut H7, E8, F8, G8, H8, E9, F9, G9.
 - " - 12 Taso 5, ruutu D11.
 - " - 13 Taso 5, ruutu E9.
 - " - 14 Taso 5, ruudut F12, F13.
 - " - 15 Taso 5, yksityiskohta ruuduista G9 ja H9.
 - " - 16 Taso 6, ruutu D11.
 - " - 17 Taso 6, yksityiskohta ruudussa G9.
 - " - 18 Taso 7, ruudut C11, D11.
 - " - 19 Taso 7, yksityiskohta ruudussa G9.
 - " - 20 Taso 8, ruutu G9.
 - " - 21 Taso 9, ruudut F8, F9, G8, G9.
 - " - 22 Yleiskuvia Ristimäestä (neg. 41050-41058).
 - " - 23 Kaivausalue paalutettuna ja turvekerros osin poistettuna (neg. 41059-41069).
 - " - 24 Yksityiskohtia ensimmäisestä tasosta ja kaivausalueen

profiilissa näkyviä tuhoutuneiden hautojen kuvia (neg. 41070-41076).

- Liite 25 Kiveystä ruuduissa F10-F11 ensimmäisessä tasossa sekä kaivausalueen pohjoiskoillisosaa kuvattuna turpeen poiston jälkeen (neg. 41077-41082).
- " - 26 Kaivausalueen ruudut D12, D13, D14, F12, F14 kaivauksen alkuvaiheessa (turve poistettu ja maa tasoitettu, neg. 41083-41088).
- " - 27 Yleiskuva toisen tason kaivamisesta ja yksityiskohtia toisesta, kolmannelta ja neljänneltä tasolta (neg. 41089-41094).
- " - 28 Mahdollisen haudan kuvio ruuduissa F12-F13 ja kallon, hampaiden sekä luiden jäännöksiä ruudussa E10 (neg. 41095-41100).
- " - 29 Kallon ja raajojen luita sekä hampaiden jäännöksiä ruudussa G9, kallon jäännökset ruudussa E8 ja yleiskuva kaivauksesta neljännessä tasossa (neg. 41101-41106).
- " - 30 Kallon jäännöksiä, hampaita ja luita ruuduissa G8-G9 sekä D11 ja osa kaivausalueesta viidennessä tasossa (neg. 41107-41112).
- " - 31 Lummia läikviä ruuduissa F8-G8 sekä kaivausalue entisöitynä kaivauksen jälkeen (neg. 41113-41115).
- " - 32 Ristimäki 1900-luvun alussa. Reprokuva (H.Malmgren) opettaja Antero Parosen (os. Mastola) omistamasta valokuvasta (neg. 41116).

LIITE Nastolan Ruuhijärven Ristimäen kaivauskertomukseen
Anja Sarvas - Seija Sarkki 1973.

Dialuettelo

- 616 Nastolan Ruuhijärven Ristimäen ruumiskalmistoalue nähtynä koillisesta. Osaa kalmistoalueesta kaivetaan parhaillaan.
- 617 Ristimäen kalmistoaluetta on kuvassa oikealla näkyvän Ruuhijärven VPK:n talon ympärillä. Taustalla Ruuhijärvi. Kuva pohjoiskoillisesta.
- 618 Ristimäki kuvattuna koillisesta.
- 619 Ristimäki oikealla, taustalla vasemmalla Ruuhijärvi. Kuva koillisesta.
- 620 Ristimäki kuvattuna lounaasta.
- 621 - " - " -
- 622 Ristimäki kuvattuna kaakosta.
- 623 - " - " -
- 624 Keskellä kaivausaluetta oli soikion muotoinen syvennys, jossa ruoho oli voimakkaampaa kuin ympäröivissä ruuduissa. Painanne antoi aiheen olettaa, että kyseessä on hauta. Kaivauksen kuluessa hauta osoittautui roskakuopaksi.
- 625 Kaivausaluetta paalutettuna ja jo osin avattuna. Kuva idästä.
- 626 Tuhoutuneita hautoja erottui tummina läiskinä tien penkassa, joka muodosti kaivausalueen etelärajan. Kuva etelästä.
- 627 Turvekerros on poistettu kaivausalueelta. Hienossa hickassa näkyi siellä täällä tummempia jälkiä - jäännöksiä tuhoutuneista haudoista - jotka useimmiten olivat vain muutaman cm vahvuisia. Kuva luoteesta.
- 628 Kiveystä ruuduissa F10-F11. Kuva luoteesta.
- 629 Ruuturiviä F kuvattuna luoteesta.

630 Luita ruudussa E11. Kuva luoteesta.

631 - " - - " -

632 Tumma läikkä ruuduissa F12-F13.

633 - " - - " -

634 Luita ja hampaita ruudussa G9.

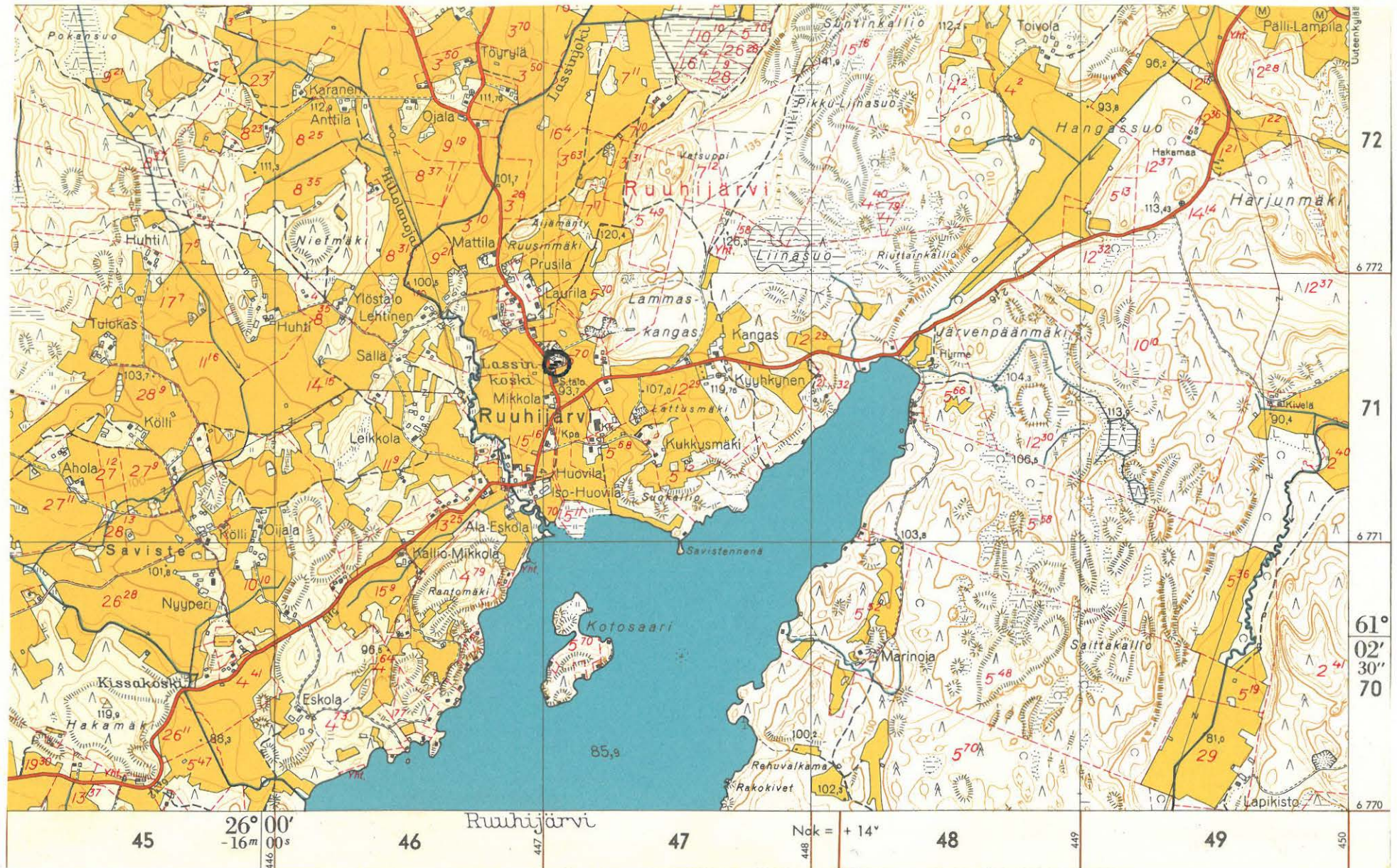
635 - " - - " -

636 - " - - " -

637 - " - - " -

NASTOLA RUUHIJÄRVI RISTIMÄKI - kaivaus 1973

LIITE A.

⊗ = RISTIMÄEN KALMISTO SIJAITSEE RUUHIJÄRVEN POHJOISPÄÄSSÄ. OTE PERUSKARTASTA 3112 07 (VIERUMÄKI, PAIN. 1965). V. 1973 KAIVAUSALUEEN KOORDINAATIT :
 $x = 6771\ 68$
 $y = 447\ 04$
 $z = n. 110$

LIITE 1. a

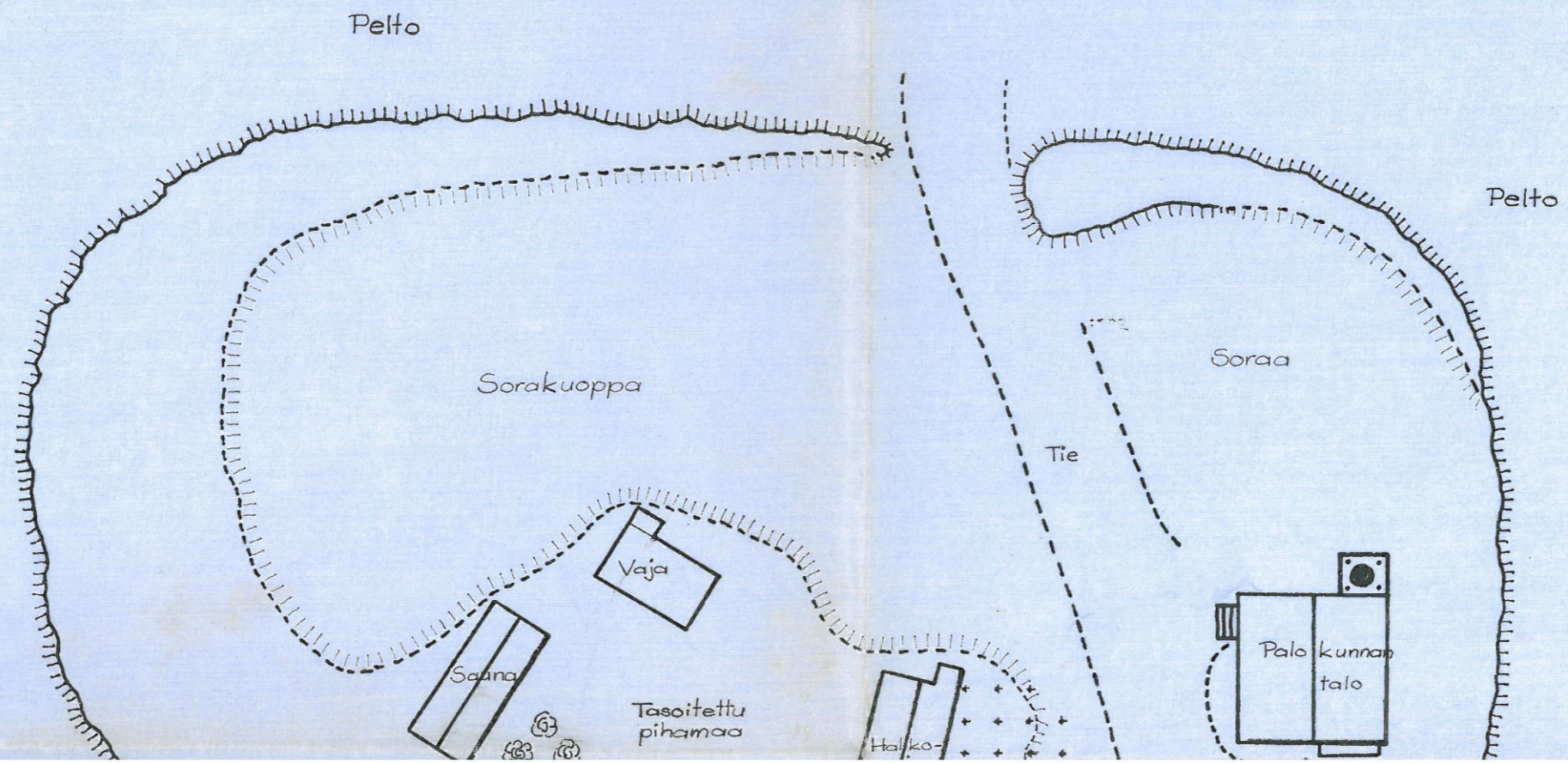
NASTOLA
RUUHINARVI
RISTIMÄKI

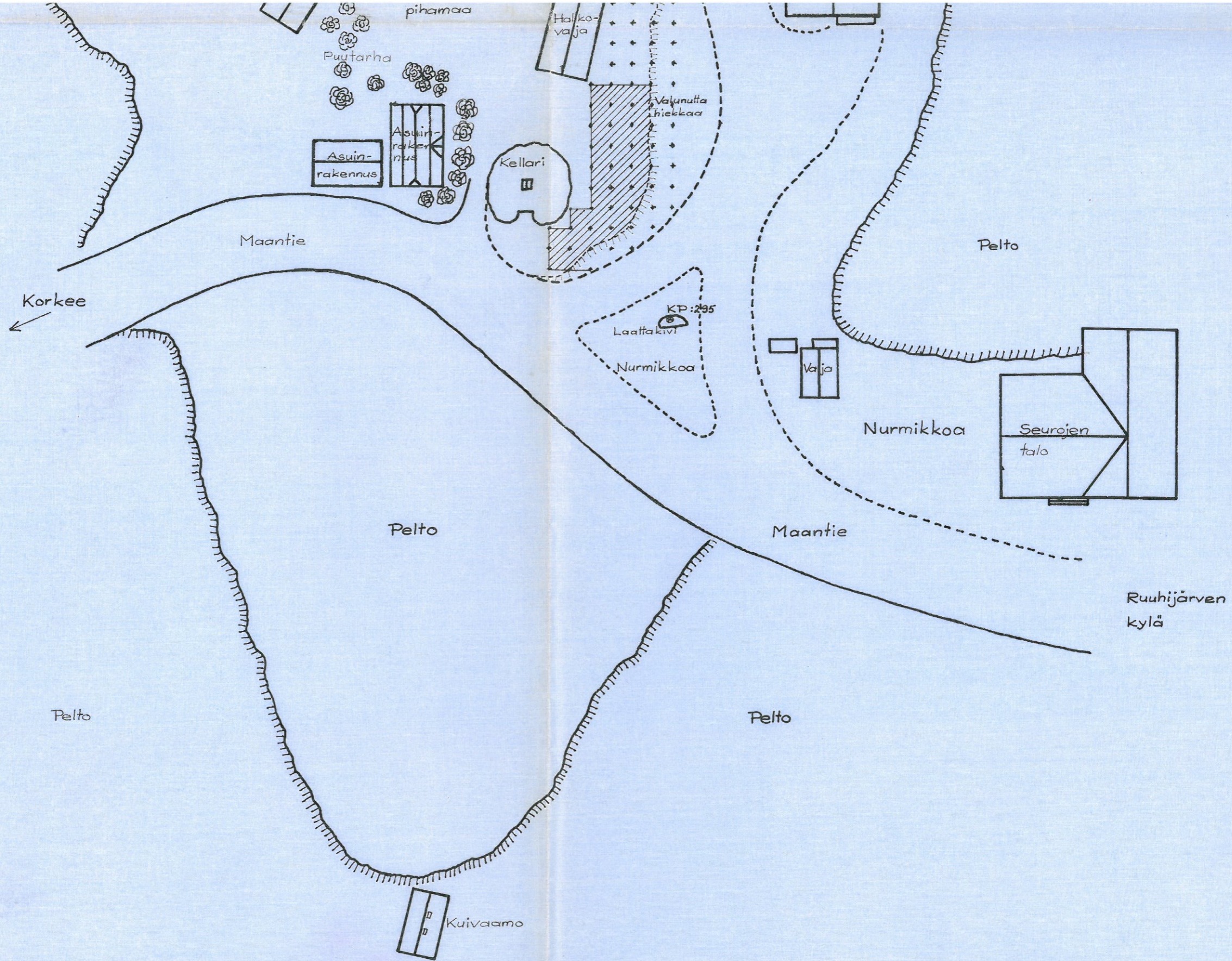
Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

Yleiskartta
MK 1:400
KP 295

Kesällä 1973
tutkittu alue

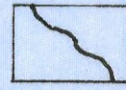
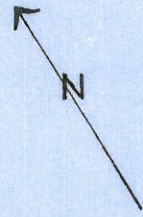
NASTOLA
RUUHINARVI
RISTIMÄKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

MK : 1:50

KP : 295

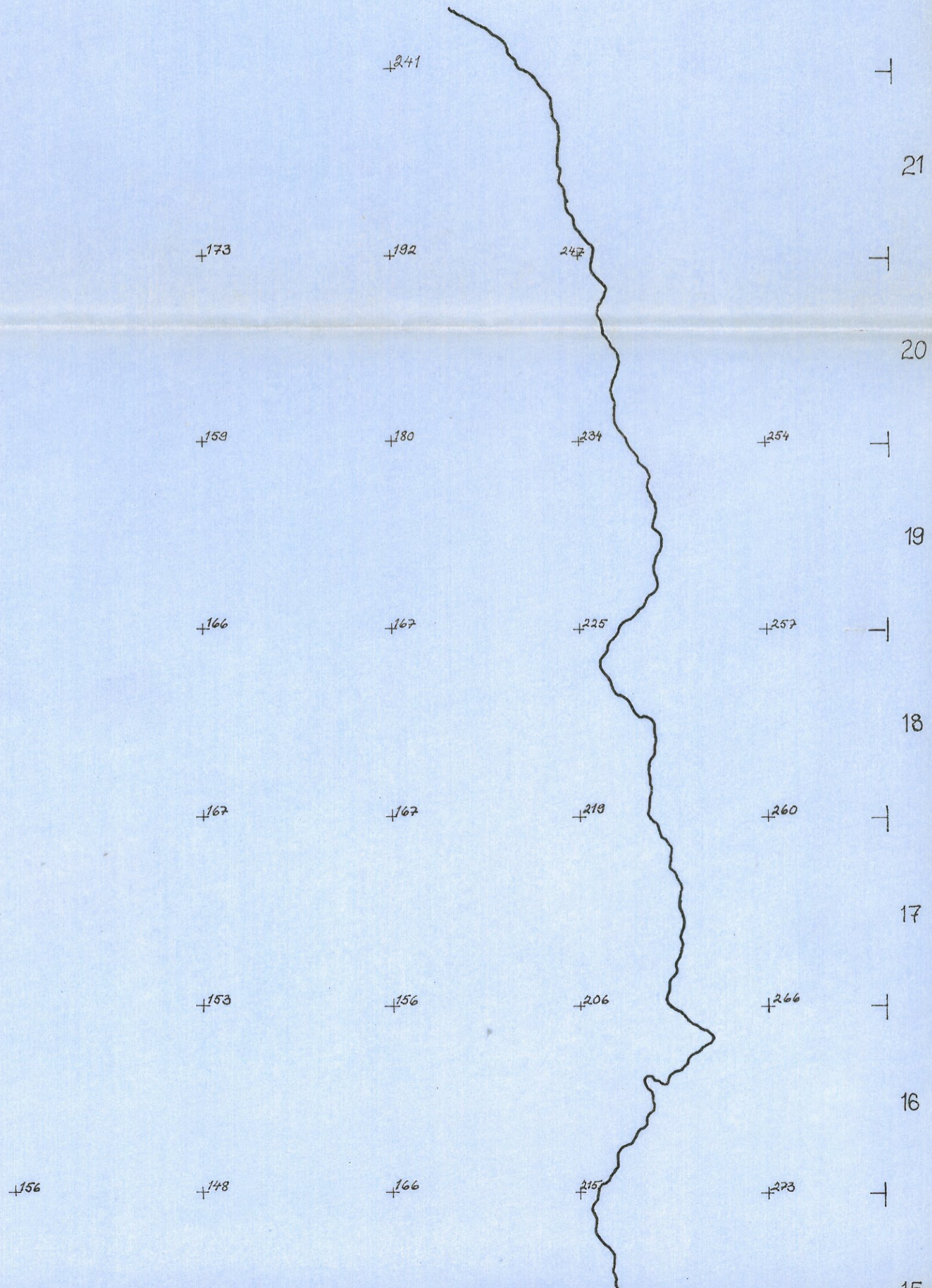
Kaivausalueen paalutus
ja pintavaaitus

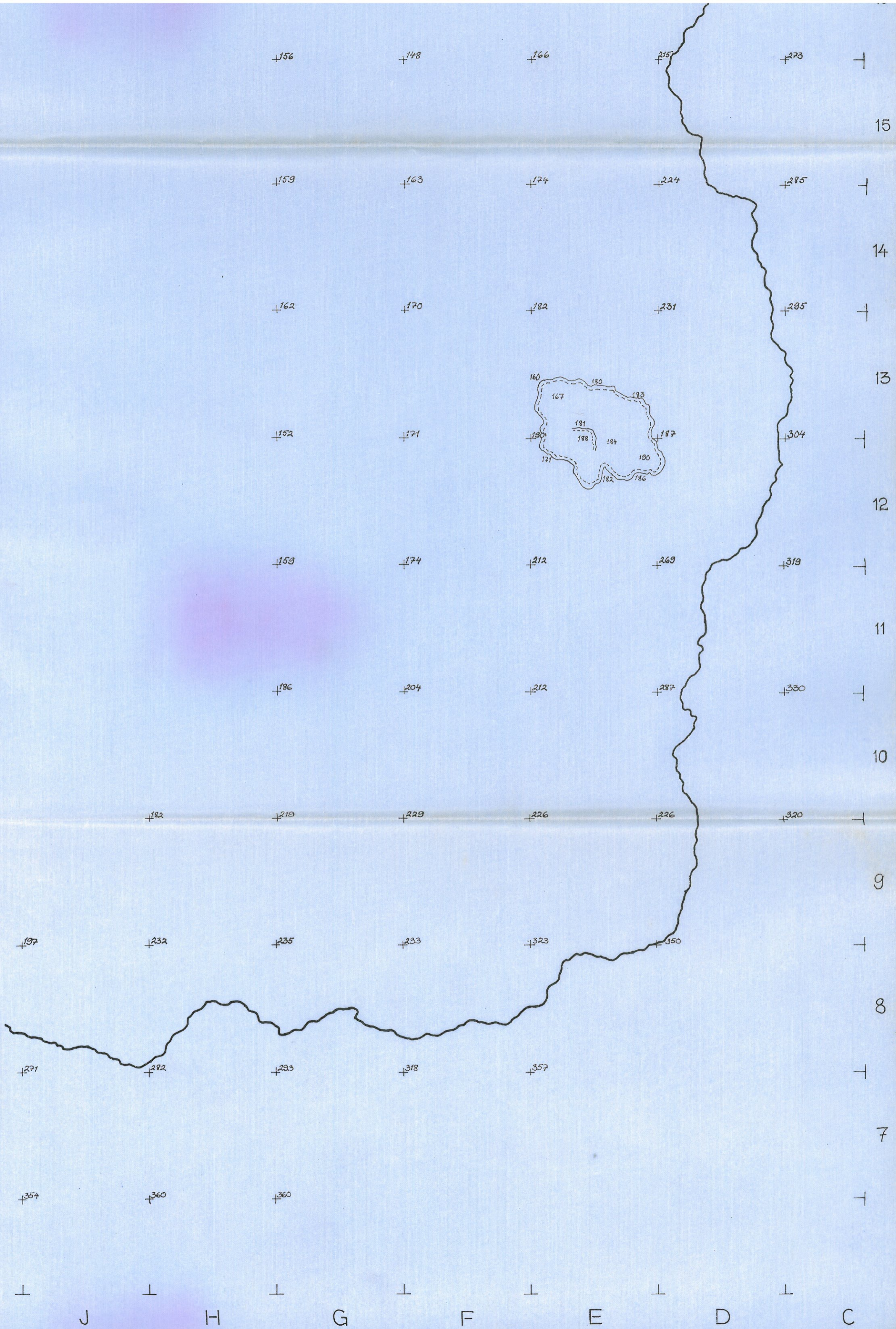

Penkereen raja ennen
kaivauksen aloittamista

Maastossa erottuva kuoppa

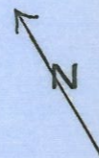
Liite 4.

NASTOLA
RUUHIJÄRVI
RISTIMÄKI

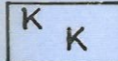
Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

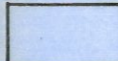
Mk 1:10
Kp 295

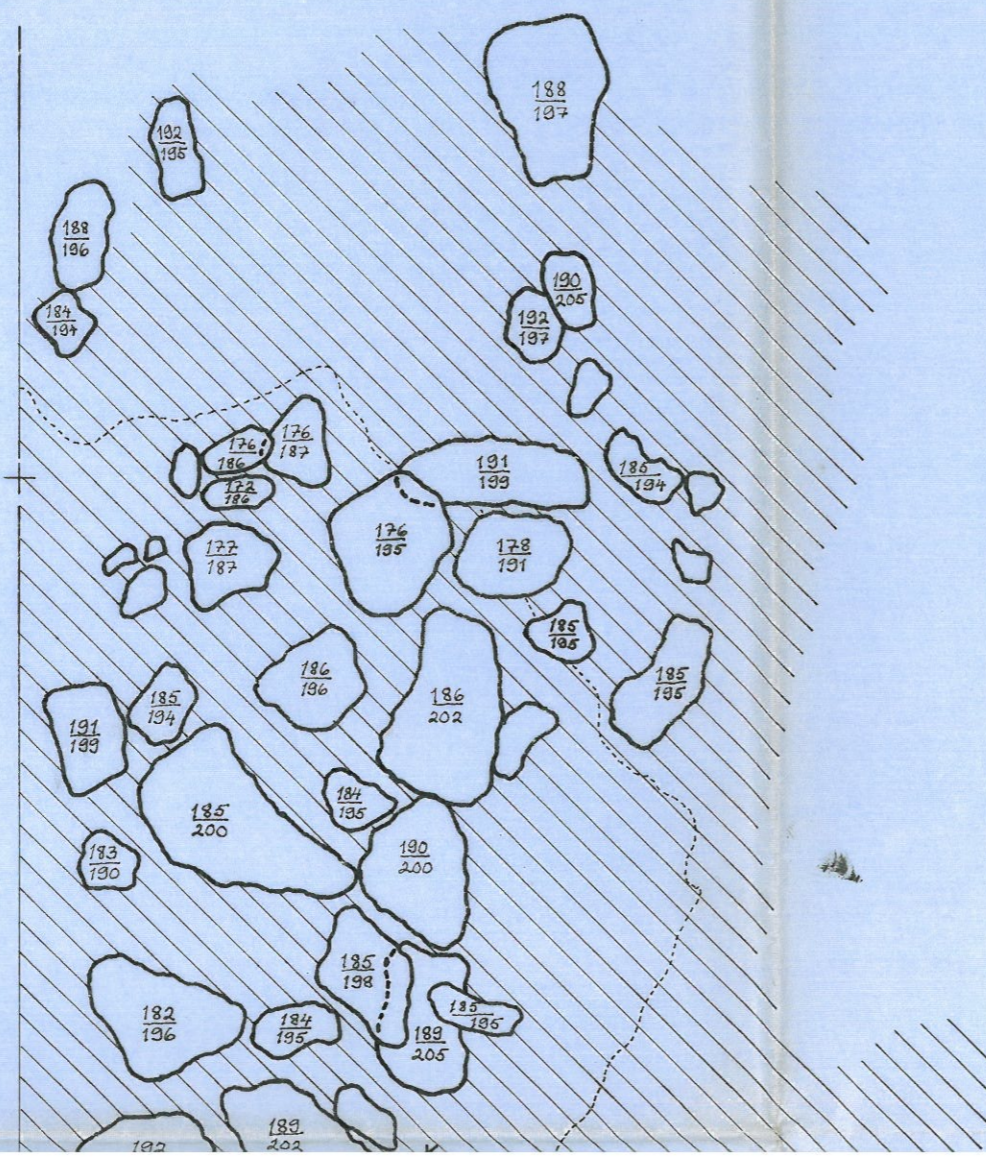
Ruudut: F10, F11 ja F12
Tasojen 1 ja 2 kiveys

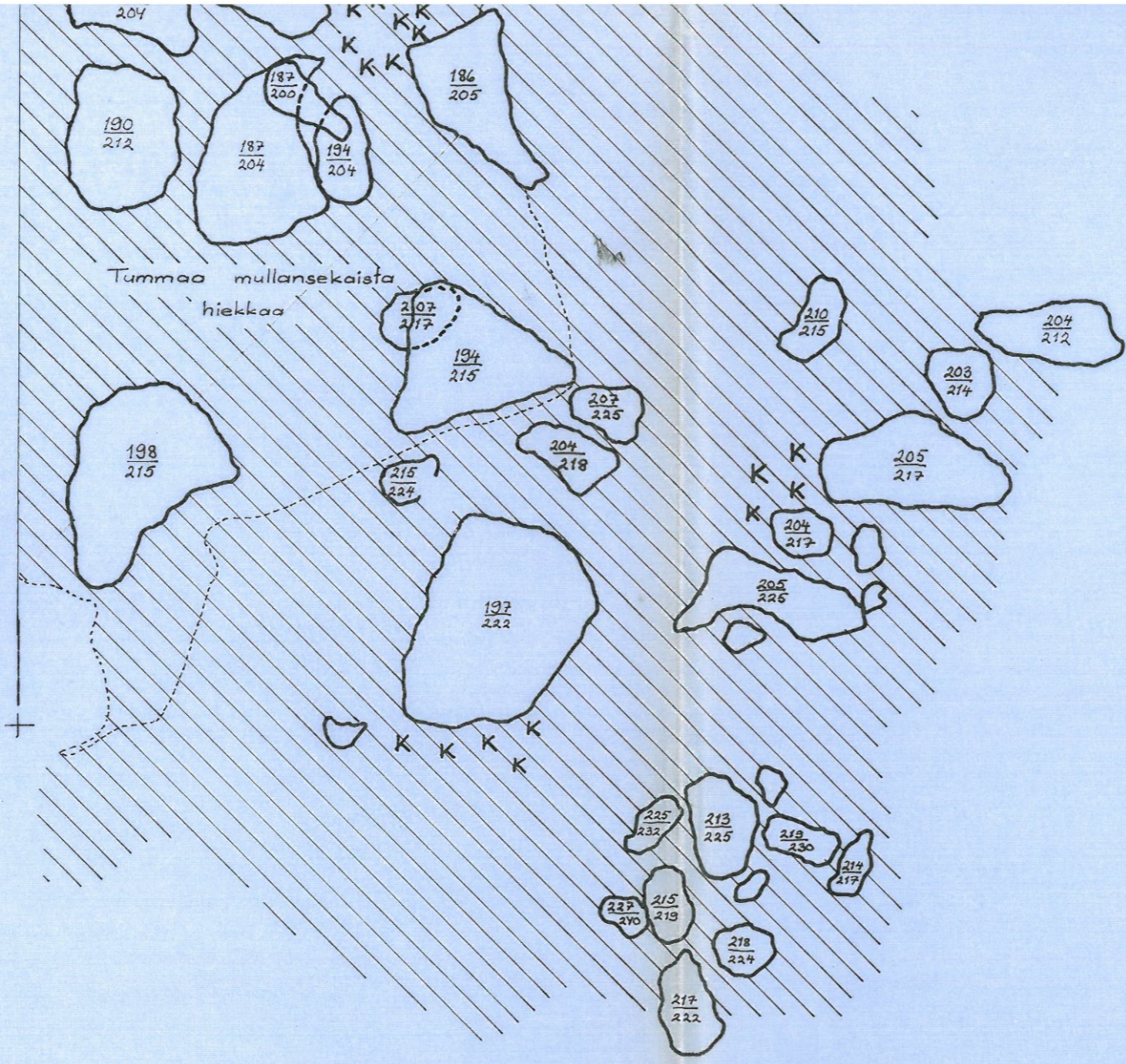

 Mullansekaista hiekkaa

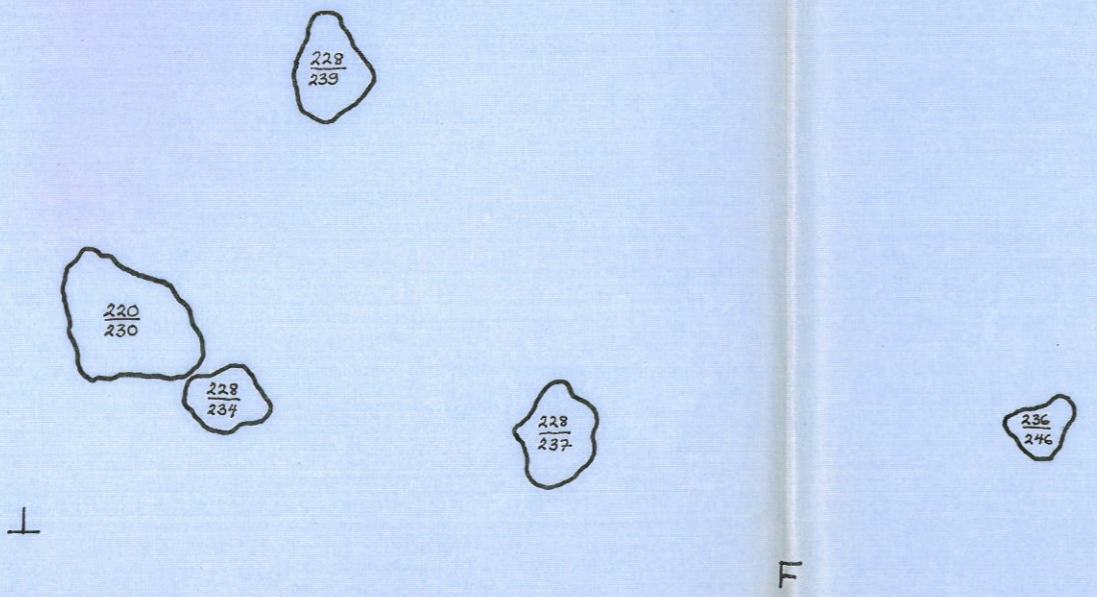
 Keramiikkaa

 Puhdasta hiekkaa

232
246

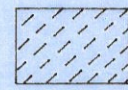
LIITE 5.

MASTOLA
KUMMILINNI
RISTIMÄKI

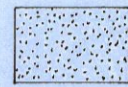
Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

KP 295
MK 1:10

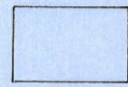
Ruutu: D 11
Taso 3

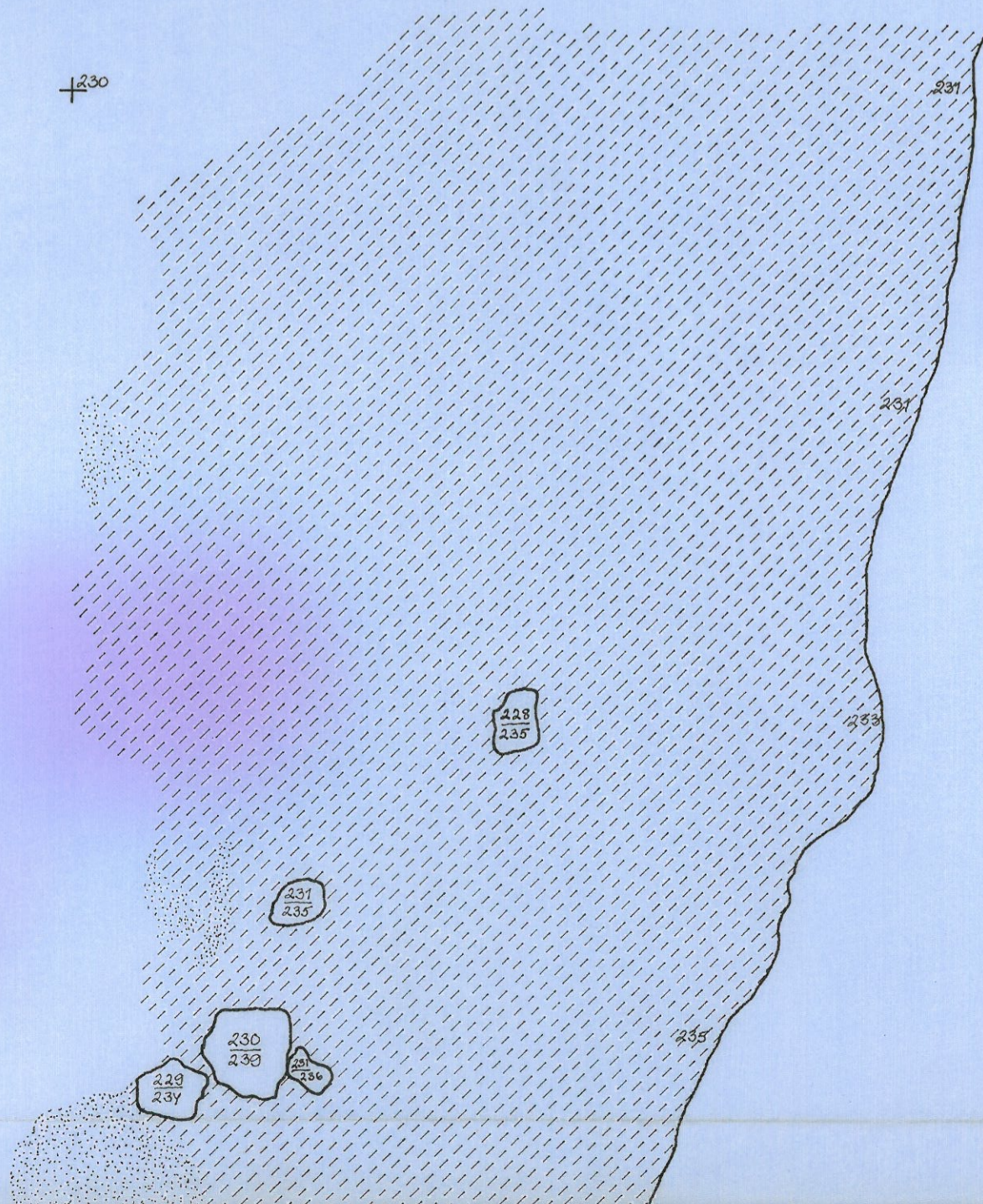
Harmaata likamaata

Tumman ruskeaa hiekkaa

Puhdasta hiekkaa

D

LIITE 6.

NASTOLA
RUUHIMÄRKI
RISTIMÄKI

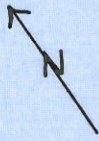
Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

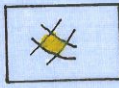

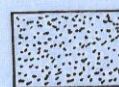

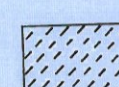
MK 1:10

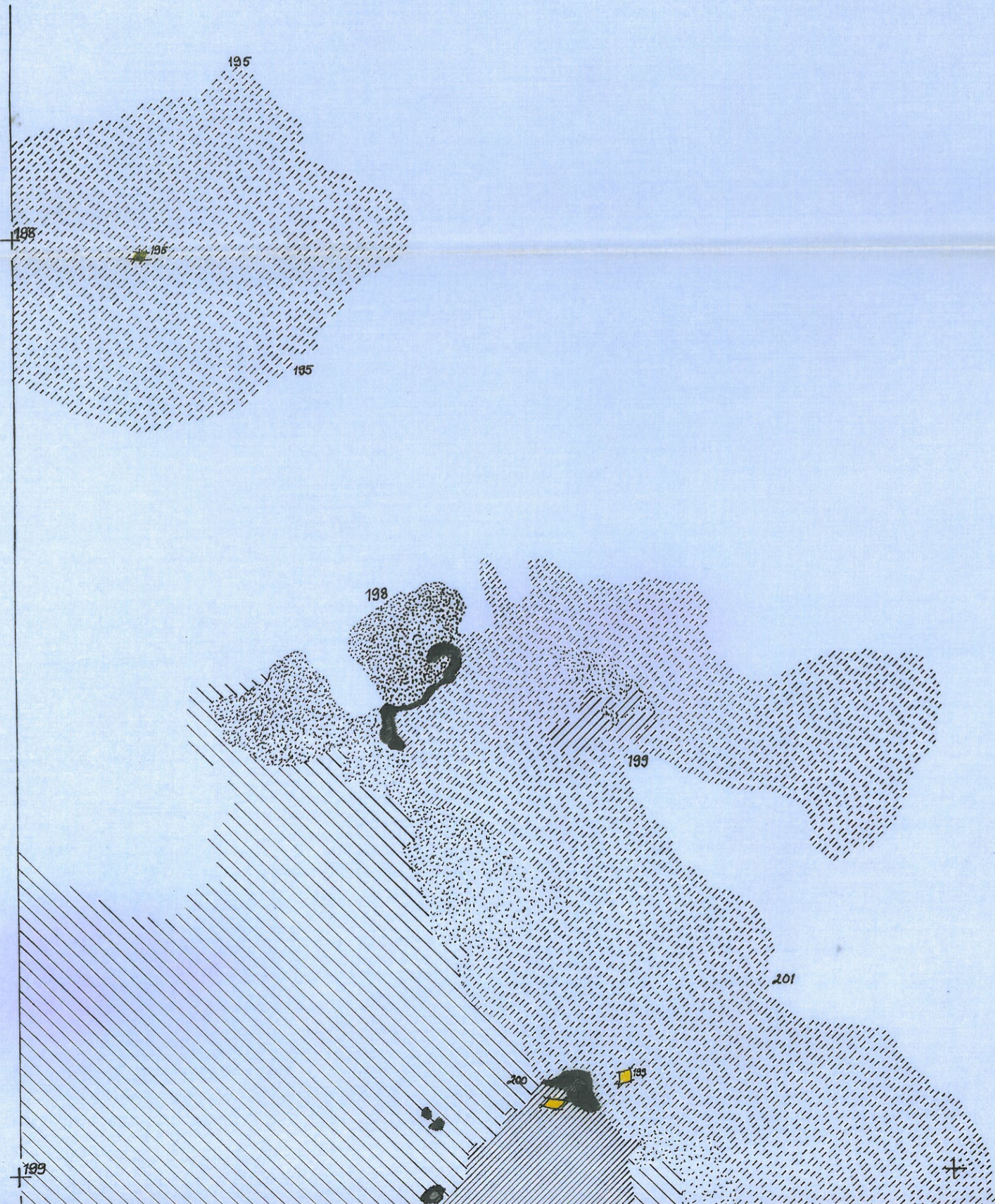
KP 295

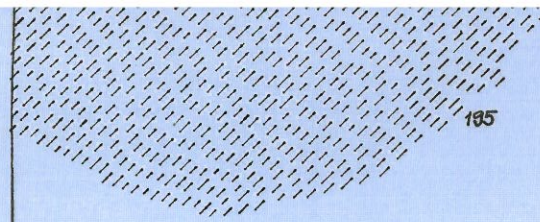
Ruudut: F 11, F 12

Taso 3

- Maatunut luunpala
- Nokimaata
- Hiilensekaista maata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Mullansekaista hiekkaa
- Puhdasta hiekkaa
- Harmaata likamaata

195

198

12

199

201

200

199

199

+

207

217

11

+229

+229

F

LIITE 8.

NASTOLA
RUUHIJÄRVI
RISTIMÄKI

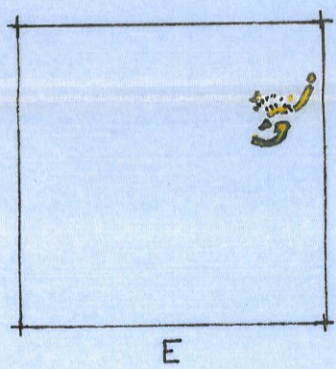
Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

MK 1:1

KP 295

Taso 4

Pääkallo ja hampaat ruudussa E 10

Pääkallon sijainti
ruudussa E 10

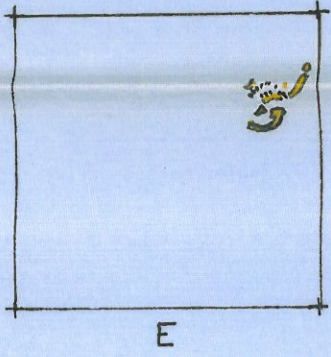
10 MK 1:50

262

261

260

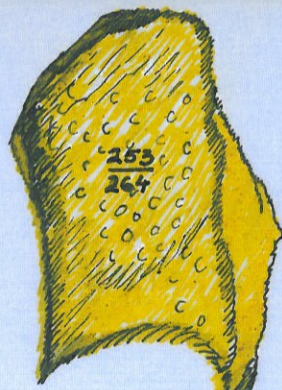
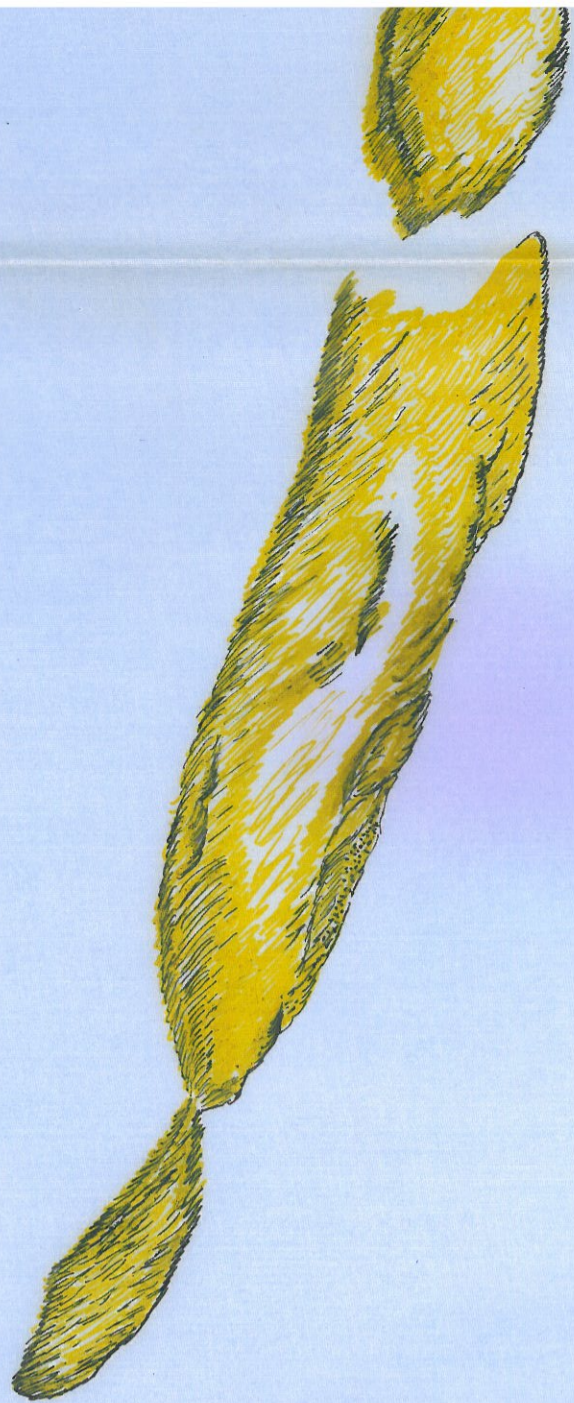
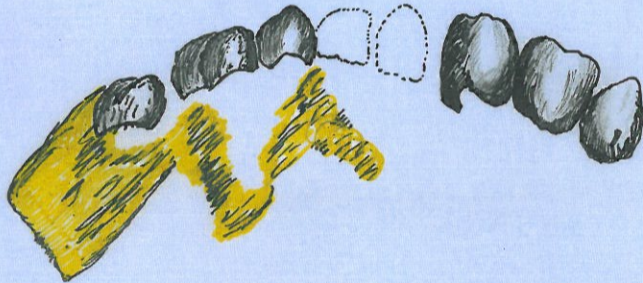
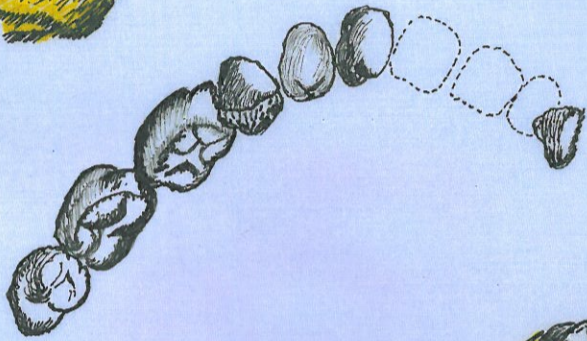
Pääkallon sijainti
ruudussa E 10

10 MK 1:50

262

261

264

263

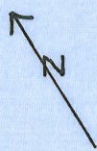

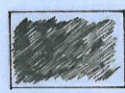
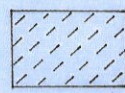
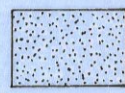
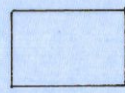
LIITE 9.

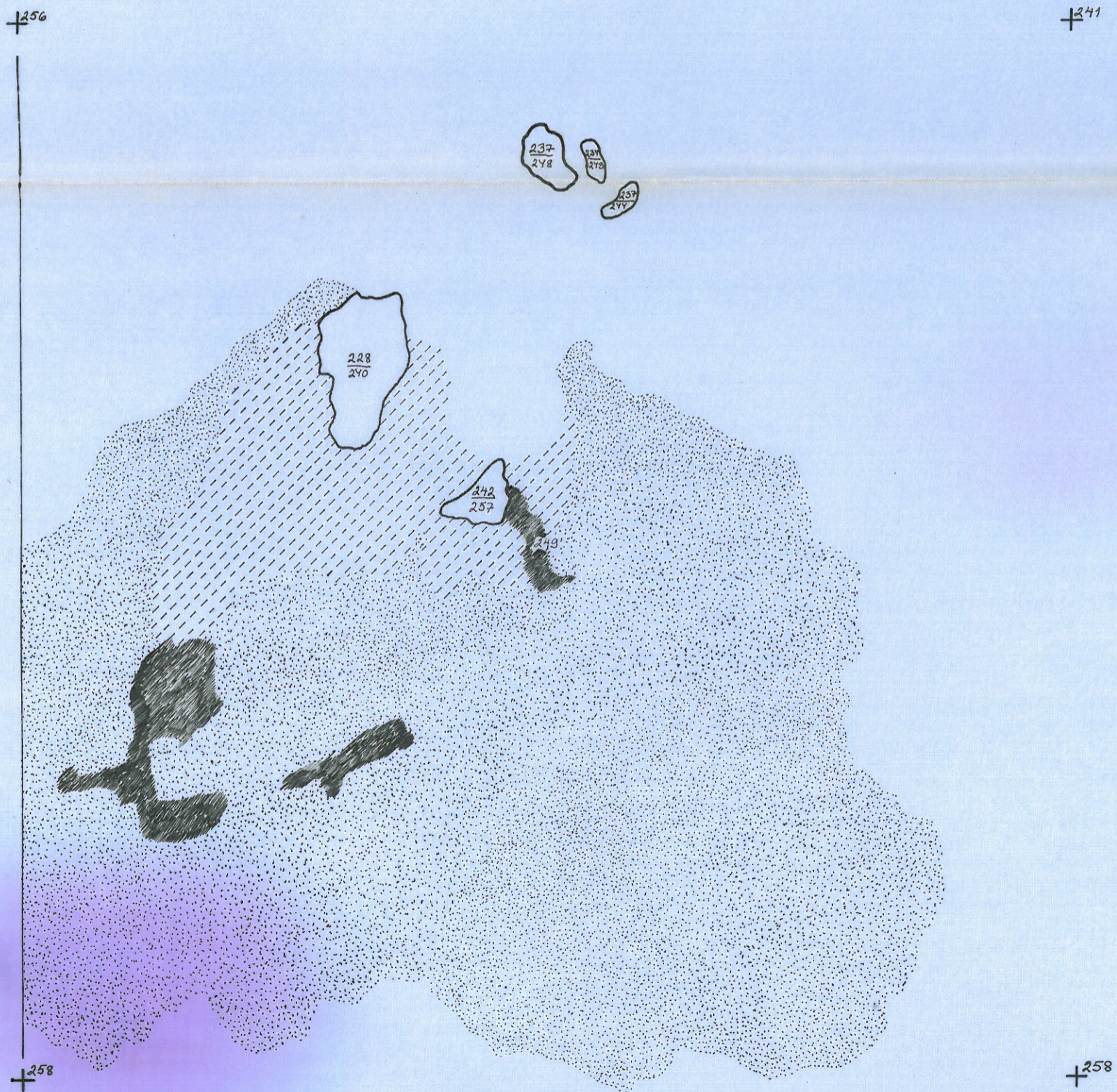
NASTOLA
KULTINEN
RISTIMÄKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

Ruutu F10
MK 1:10
KP 295
Taso 4

- Nokimaata
- Harmaata likamaata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Puhdasta hiekkaa

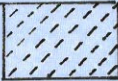

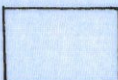
F

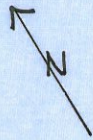
NAAPILA
RUUSIKARVI
RISTITAKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

MK 1:10
KP 295

Ruudut: F 11, F 12
Taso 4

- Nokimaata
- Maatunut luunpala
- Harmaata likamaata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Puhdasta hiekkaa

13

12

204

12

11

+

F

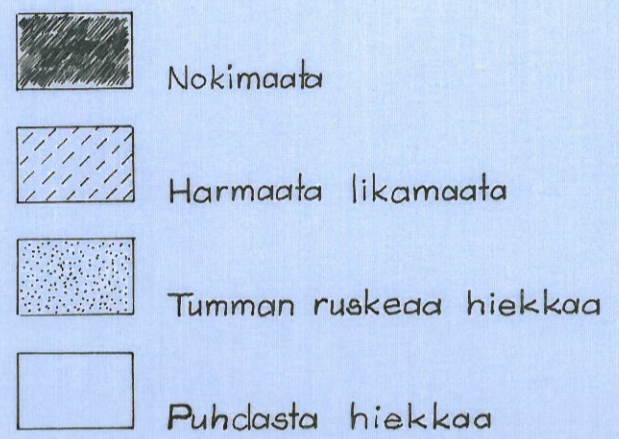
+

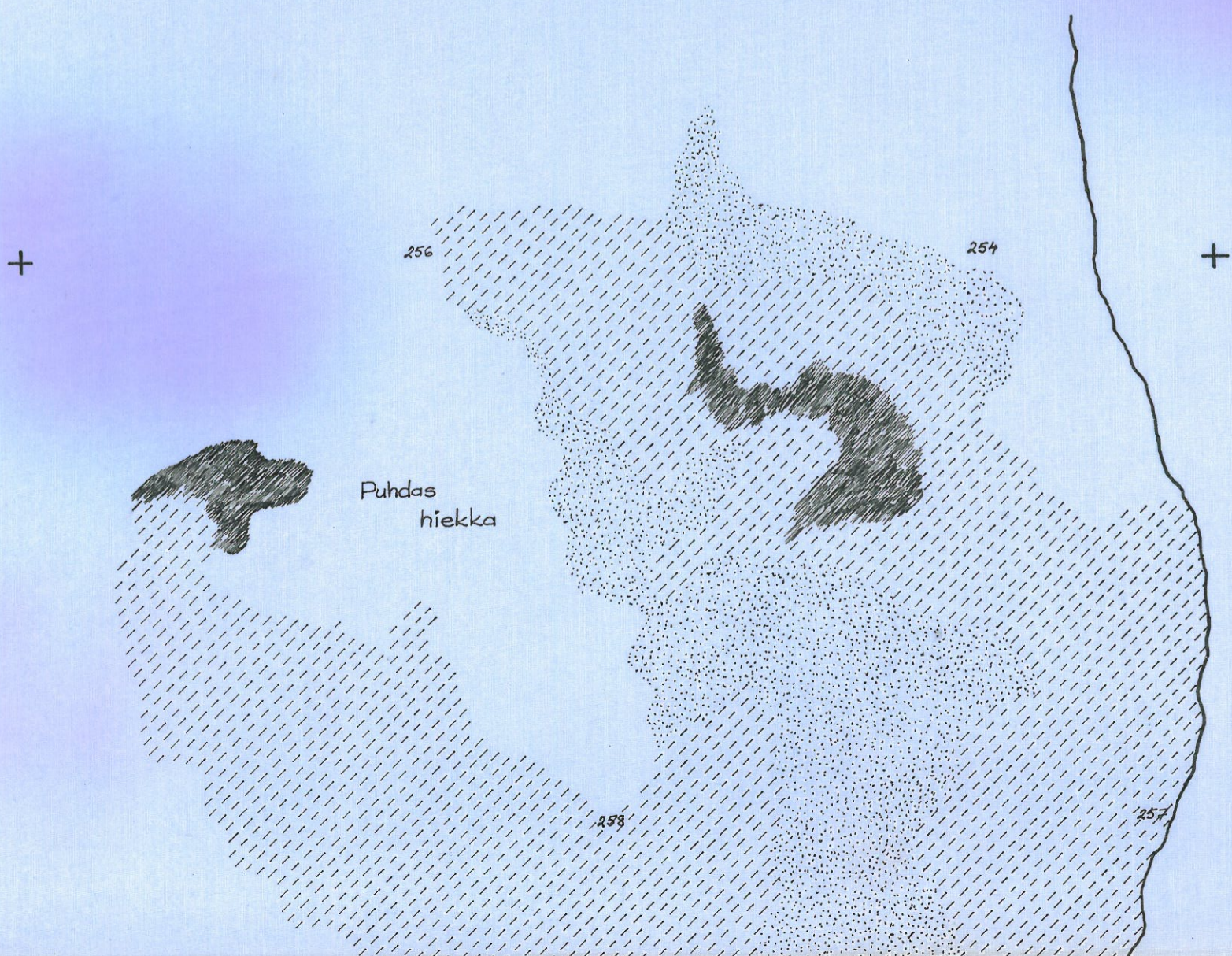
LIITE 12.

NASTOLA
RUUHIMÄKI
RISTIMÄKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

Ruutu D11
MK 1:10
KP 295
Taso 5

-
- Nokimaata
 - Harmaata likamaata
 - Tumman ruskeaa hiekkaa
 - Puhdasta hiekkaa

+

+

256

254

Puhdas
hiekkä

258

257

11

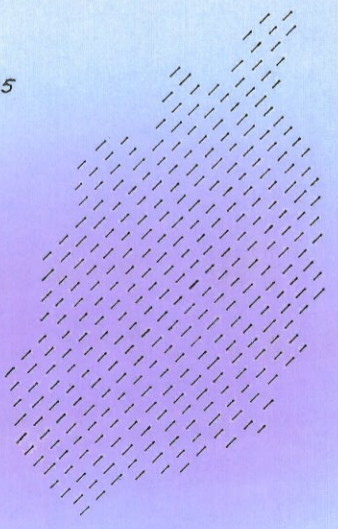
Puhdas hiekkä

265

+

264

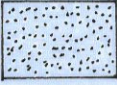

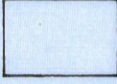

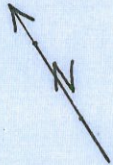
D

NASTOLA
RUUHIMÄKI
RISTIMÄKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

MK 1:10
KP 295
Ruutu: E 9
Taso 5

- Maatuneita luita
- Harmaata likamaata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Mullansekaista hiekkaa
- Puhdasta hiekkaa

278

272

275

270

276

272

9

268
280

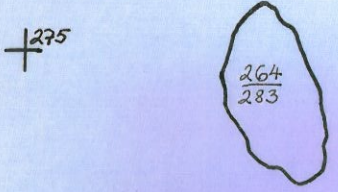
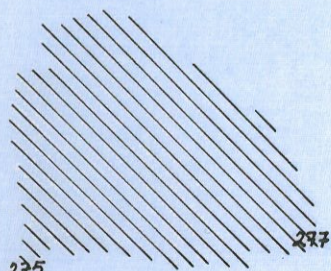
275

264
283

Pää-
kallio

Ham-
paat

E

+

NASTOLA
RUUHIJÄRVI
RISTIMÄKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

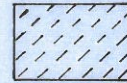

Ruudut: F12 ja F13
MK 1:10
KP 295
Taso 5

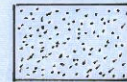

Nokimaata

13

Harmaata likamaata

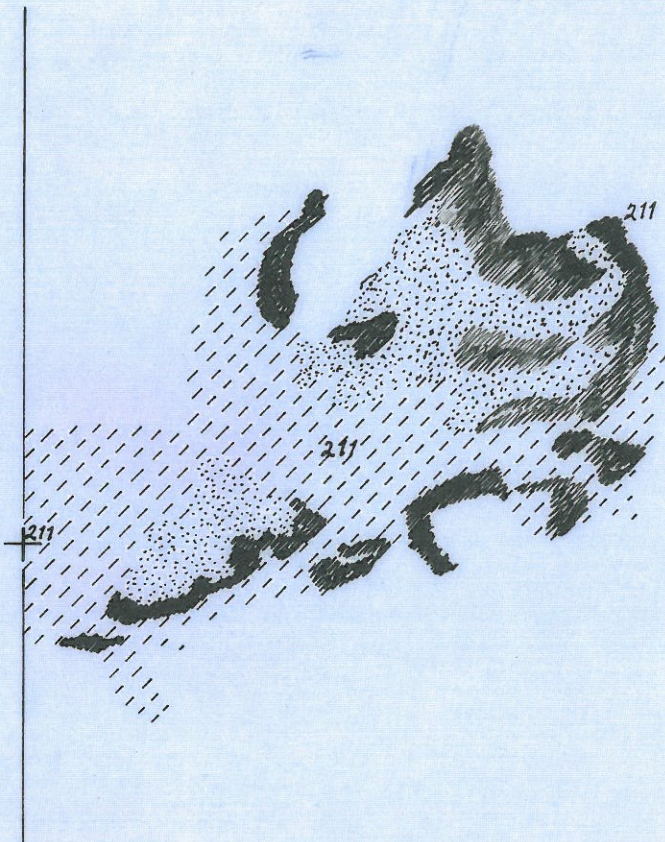

Tumman ruskeaa hiekkaa

Puhdasta hiekkaa

12

NASTOLA
RUMMURVI
HISTIMÄKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

MK : 1:1

KP : 295

Luita ruuduissa G 9 ja H 9
Taso 5

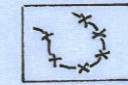
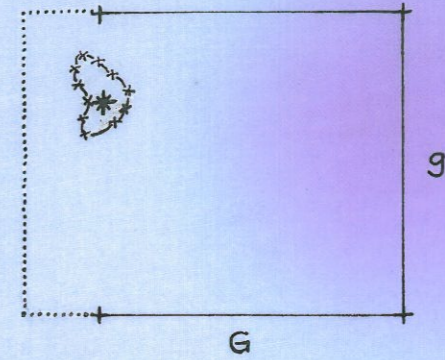

Maatuneita luita

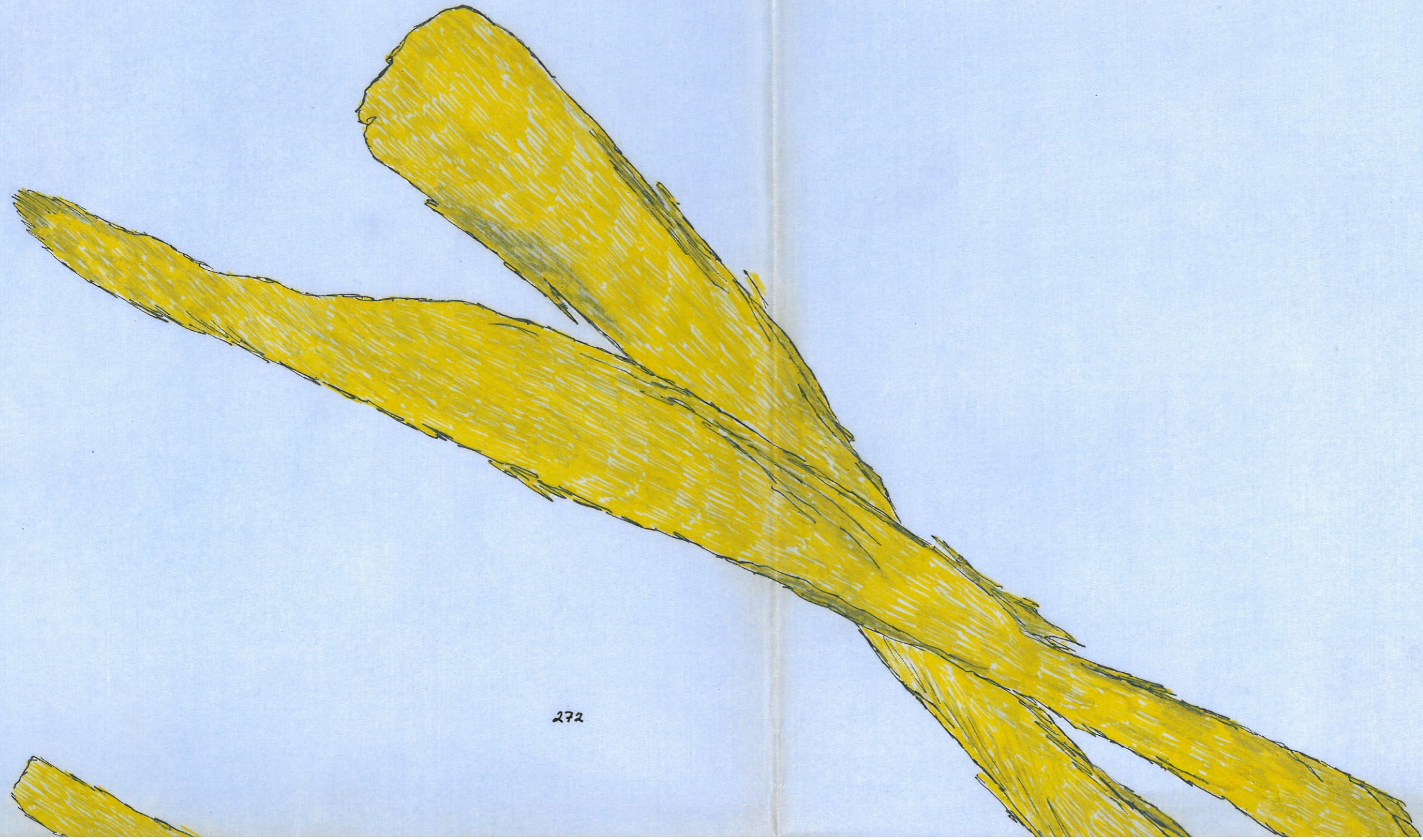

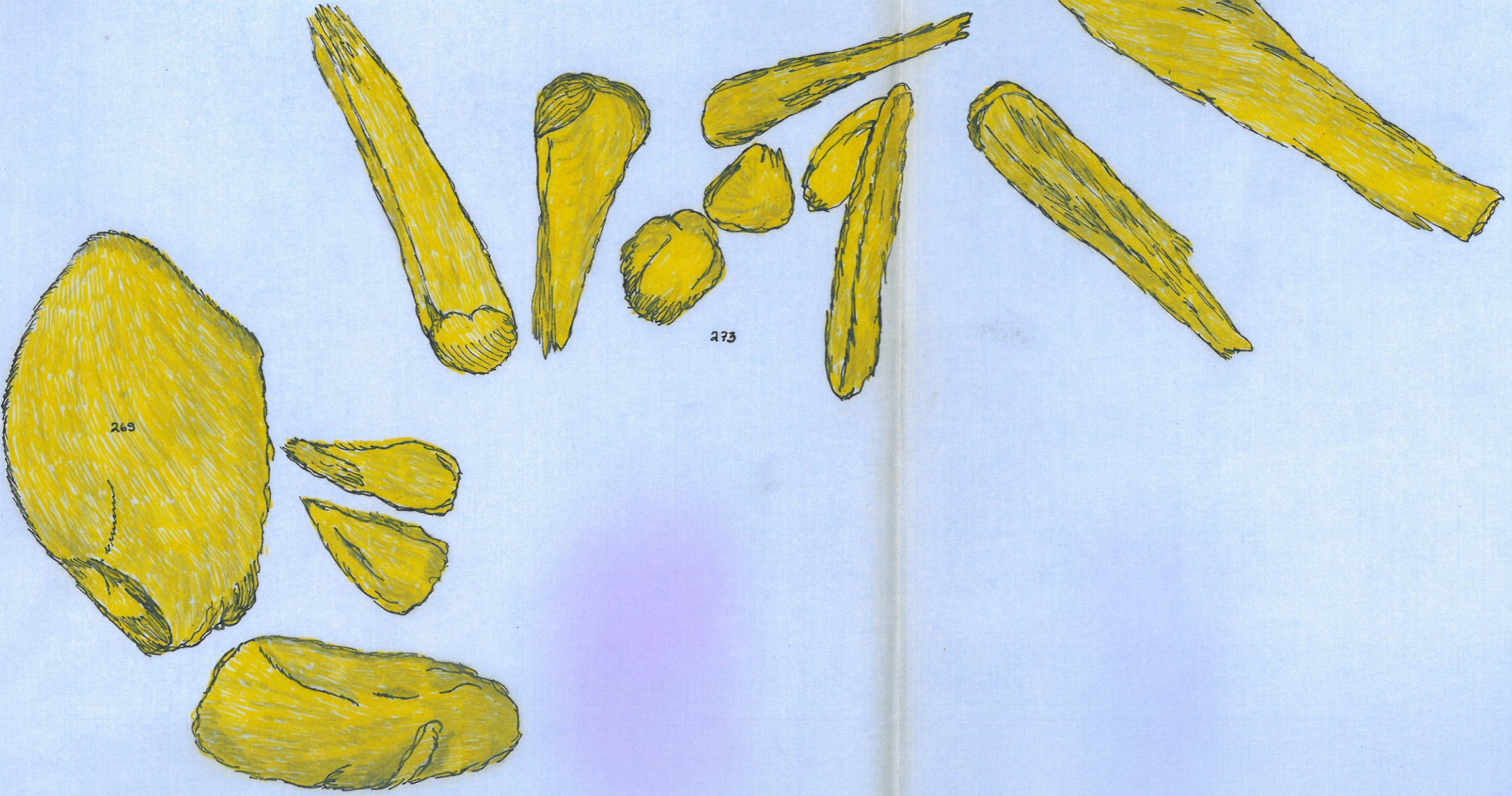
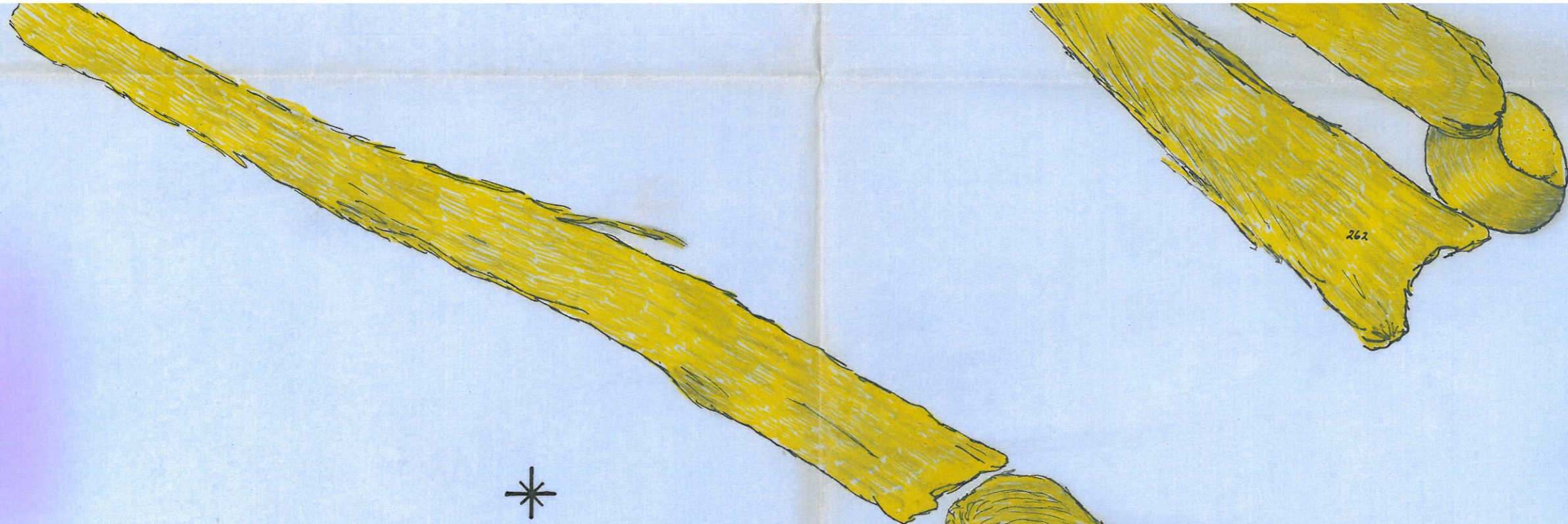
Piste luuesiintymän keskellä
ruudussa G 9

Pisteen koordinaatit: $x = 198$
 $y = 140$

Luuesiintymä
ruuduissa G 9 ja H 9

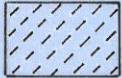

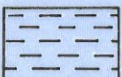

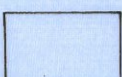

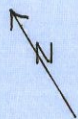
NASTOLA
RUUHNAARVI
RISTIPUKKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki

1973

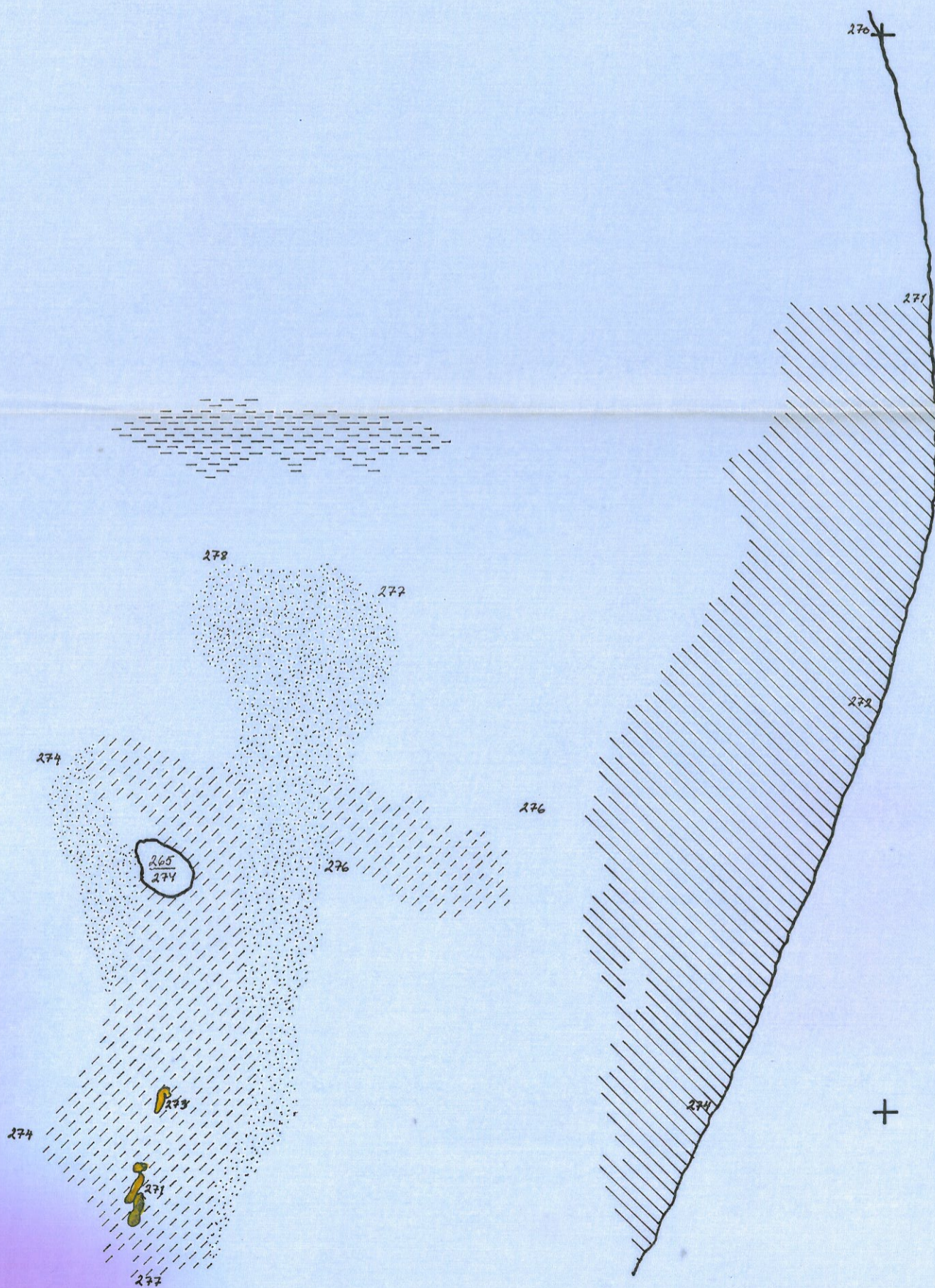
MK 1:10
KP 295
Ruutu D11
Taso 6

- Harmaata likamaata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Mullansekaista hiekkaa
- Savensekaista vaaleaa hiekkaa
- Maatuneita luita
- Puhdasta hiekkaa

+276

270+

11

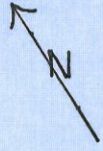
+274

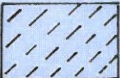
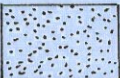
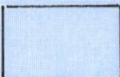
D

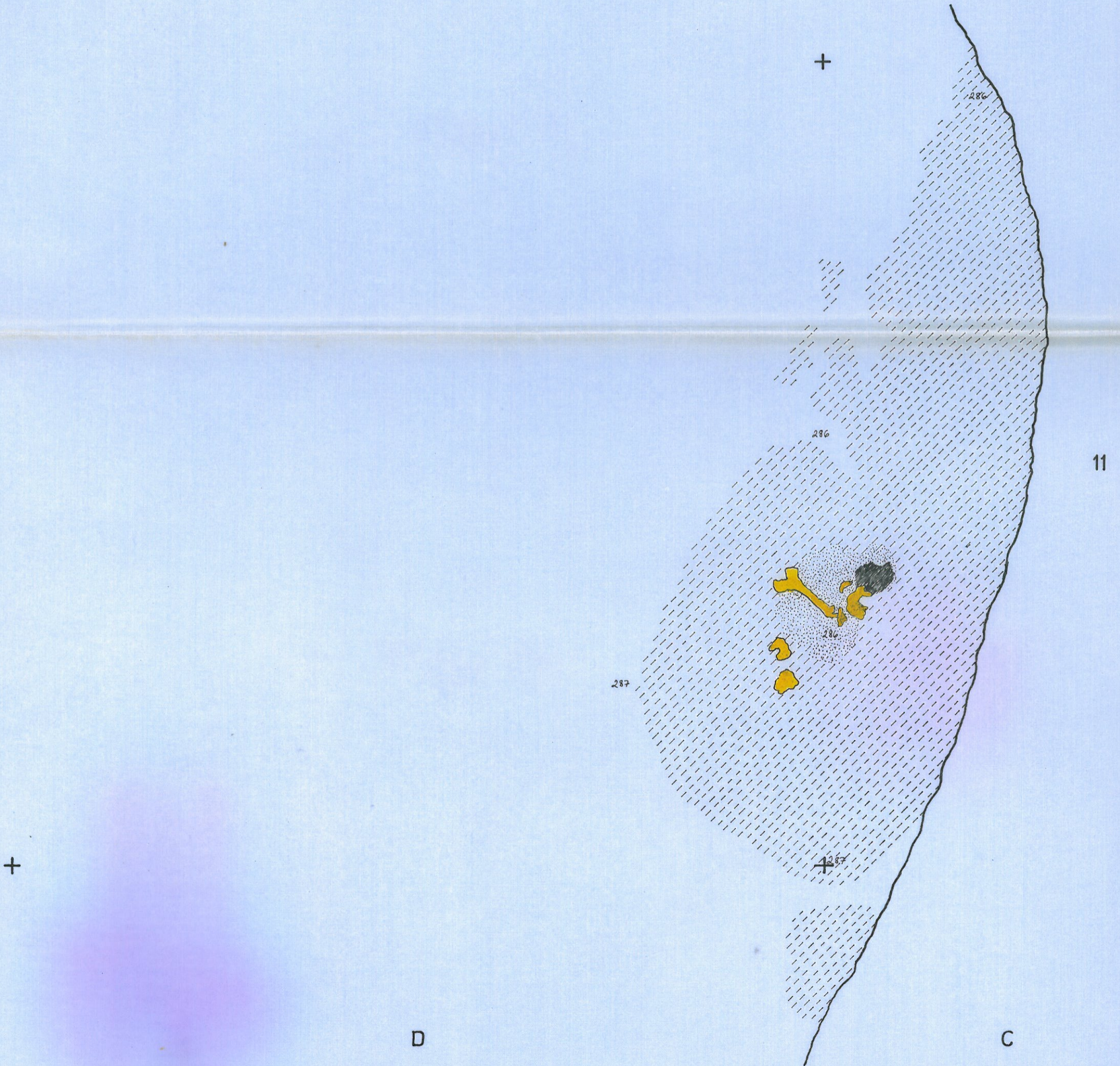
NAHTOLA
RUUHJARVI
RISTIMAKI

Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

Ruudut: C 11 ja D 11
MK 1:10
KP: 295
Taso 7

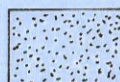
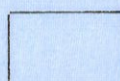
- Maatuneita luita
- Nokimaata
- Harmaata likamaata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Puhdasta hiekkaa

NASTOLA
RUUHIJÄRVI
RISTIMÄKI

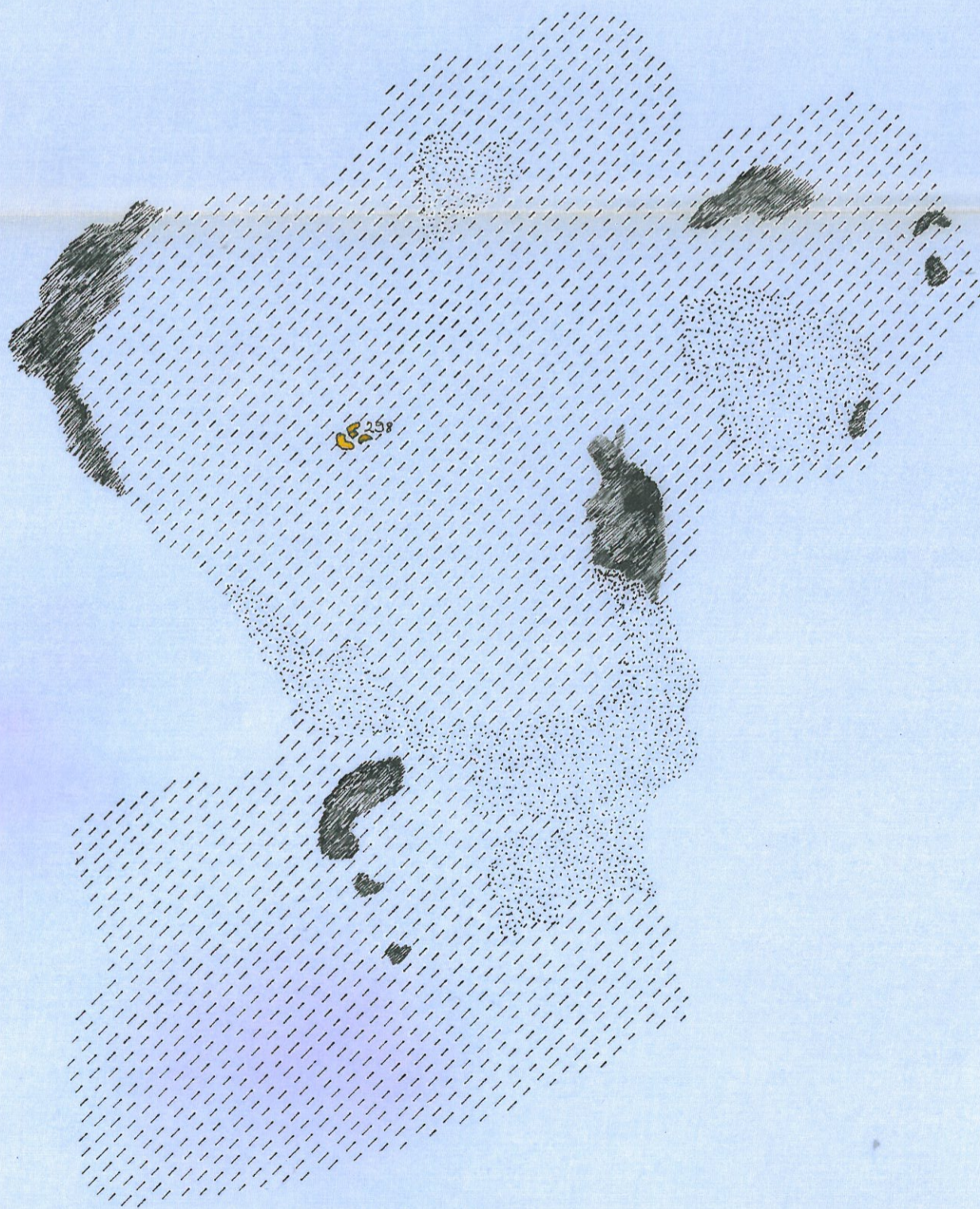
Anja Sarvas
Seija Sarkki 1973

Ruutu: G 9
MK 1:10
KP 295
Taso 8

- Maatuneita luita
- Nokimaata
- Harmaata likamaata
- Tumman ruskeaa hiekkaa
- Puhdasta hiekkaa

287+

285+

9

291+

294+

G

NASTOLA, RUUHJÄRVI, RISTIMÄKI 1973

FF. 41050 - 41052

KUVA 7. YLEISKUVA NASTOLAN RUUHI-
JÄRVEN KYLÄSTÄ. RAUTAKAUTINEN
RUUMISKALMISTO SIJAITSEE NUOLEN
OSOITTAMALLA KOHDALLA. KUVA
OTETTU LÄHEISEN HIEKKAKUOPAN
REUNALTA, POHJOISKOILLISESTA.

FF. 41053 - 41055

KUVA 2. YLEISKUVA RISTIMÄESTÄ. KANAUSALUE
 NUOLEN OSOITTAMALLA KOHDALLA. KUVA ETELÄKAAKOSTA.

FF. 41056 - 41058

KUVA 3. YLEISKUVA RISTIMÄESTÄ. KALMISTOALUE NUOLEN
 OSOITTAMALLA KOHDALLA. KUVA ETELÄÄSTÄ.

A. SARVAS 1973

FF. 41059-41061

KUVA 4. KESÄN 1973 KAIVAUSSALUE KUVATTUNA ENNEN
PAALUTUSTA. ETUALALLA NÄKYY LUHISTUMAISILLAAN
OLEVA REUNA, JOSSA NÄKYI TUMMIA LAISIKIÄ, HAUTAKUVIOTAKO.
KUVA ITÄKOILLISESTA.

FF. 41062-41063

KUVA 5. KAIVAUSSALUE PAALUTETTUNA, TURPEEN
POISTO JA REUNAN SIISTIMINEN PARHAILLAAN
KÄYNNISSÄ. NUOLEN OSOITTAMALLA KOHDALLA
VUOSINA 1909 ja 1915 TUTKITTU ALUE.

FF. 41064 - 41066

KUVA 6. KAIVAUSSALUE KUVATTUNA ETELÄSTÄ.
OIKEASSA ALAKULMASSA NÄKYY VUOSIEN
1908-1909 KAIVAUSSALUE.

F. 41067

KUVA 7. OSA KAIVAUSSALUEESTA ENNEN
TURPEEN POISTOA. KESKELLÄ NÄKYY TUM-
MEMPANA MAAN PINNASSA OLLUT SOIKEAHKO SYVÄNNE.

FF. 41068 - 41069

KUVA 8. SAMAN SYVÄNNE KUI-
EDELÄ NÄKYY TÄSSÄ
VAAKITUSKONEEN VASEMMA-
LA PUOLELLA. KUVA LÄN-
NESTÄ.

NASTOLA, RUUHIJÄR- VI, RISTIMÄKI 1973

F. 41070

KUVA 9. REUNASSA NÄKY-
NEET TUMMAT JÄLJET
SIISTIMISEN JÄLKEEN. RUU-
TU D 70 KUVATTUNA IDÄS-
TÄ.

F. 41071

KUVA 10. ENSIMMÄISTÄ TASOA
RUUDUISSA E 11-12. TUMMAT
ALUEET OLETETTUJEN HAU-
TOJEN KOHTIA. KUVA LÄN-
NESTÄ.

F. 41072

KUVA 11. MAHDOLLINEN HAU-
TAKUVIO RUUDUSSA F 13, EN-
SIMMÄISESSÄ TASOSSA.
KUVA ETELÄSTÄ.

F. 41073

KUVA 12. KIVEYS RUU-
DUISSA F 70-77 ENSIM-
MAISESSÄ TASOSSA.
KUVA ETELÄSTÄ.

FF. 41094-41095

KUVA 13. SAMA KIVEYS
KUIN EDELLÄ. KUVA
IDÄSTÄ.

F. 41096

KUVA 14. LUITA RUU-
DUSSA E 77, ENSIMMÄI-
SESSÄ TASOSSA. KUVA
IDÄSTÄ.

NASTOLA, RUUHIJÄRVI, RISTIMÄKI 1973

F. 41077

KUVA 15.
KIVEYS RUUDUISSA
F 70-77 KUVATTUNA HIE-
MAN MYÖHEMMÄSSÄ KAI-
VAUSVAIHEESSA KUIN
KUVISSA 12-13. KUVA
ETELÄSTÄ.

F. 41078

KUVA 16.
SAMA KIVEYS KUIN
EDELLEISISSÄ KUVAS-
SA. KUVA OTETTU
KOILLISESTA.

F. 41079

KUVA 17.
KO. KIVEYKSEN LOUNAI-
SIN OSA. KUVATTU
ITÄKAAKOSTA.

F. 41080

KUVA 18.
KAIVAUSSALUEEN POH-
JOISKOILLISOSAA
KUVATTUNA TURPEEN
POISTON JA PINNAN
TASOITUKSEN JÄL-
KEEN. OSA PENGERTÄ
JA RUUTU D 15 KUVATTU
ETELÄLOUNAASTA.

F. 41081

KUVA 19.
RUUDUT E 14 15 SA-
MASSA KAIVAUSSAI-
HEESSA KUIN EDEL-
LINEN KUVA. KUVA
ETELÄLOUNAASTA.

KUVA 20.
RUUTU F 15 SAMASSA
KAIVAUSSAI-
HEESSA KUIN ED. KU-
VA ETELÄLOUNAAAS-
TA.

F. 41082

NASTOLA, RUUHIJÄRVI, RISTIMÄKI 1973

F. 41083

KUVA 21.
RUUTU D 74 SAMASSA
KAIVAUSVAIHEESSA
KUIN EDELLINEN KU-
VA. KUVA LÄNSILUO-
TEESTA.

F. 41084

KUVA 22.
RUUTU E 74 SAMASSA
KAIVAUSVAIHEESSA
KUIN EDELLÄ. KUVA
LÄNSILUOTEESTA.

E. 41085

KUVA 23.
RUUTU F 74 SAMASSA
KAIVAUSVAIHEESSA
KUIN EDELLÄ. KUVA
LÄNSILUOTEESTA.

F. 41086

KUVA 24.
RUUDUT D-E-F 73 SA-
MASSA KAIVAUSVAIHEES-
SA KUIN EDELLISET KU-
VAT. KUVA LÄNSILUO-
TEESTA.

F. 41087

KUVA 25.
RUUDUN D 73 ITÄREU-
NASSA OLEVA NOENSE-
KAINEN LAISKA. KUVA
LÄNSILUOTEESTA.

KUVA 26.
NOKI- JALIKAMAALÄIS-
KÄ RUUDUSSA D 72.
KUVA LÄNSILUOTEESTA.

S. SARKKI 1973

F. 41088

NASTOLA, RUUHIJÄRVI, RISTIMÄKI 1973

F. 41089

KUVA 27.
RUUTU D 77 SAMASSA
KAIVAUSVAIHEESSA
KUIN KUVAT 78-26.
KUVA ETELÄLOUNAAS-
TA.

F. 41090

KUVA 28.
KAIVAUSTYÖ KÄYNNIS-
SÄ, MENEILLÄÄN ON
TOINEN TASO. KUVA
ETELÄSTÄ.

F. 41091

KUVA 29.
TOISTA TASOA KUVAT-
TU LÄNNESTÄ. TUM-
MAT ALUEET OVAT
LUULTAVASTI TUHOT-
TUIJEN RUUMISHAUTO-
JEN JÄTTÄMIÄ JÄL-
KIA.

S. SARKKI 1973

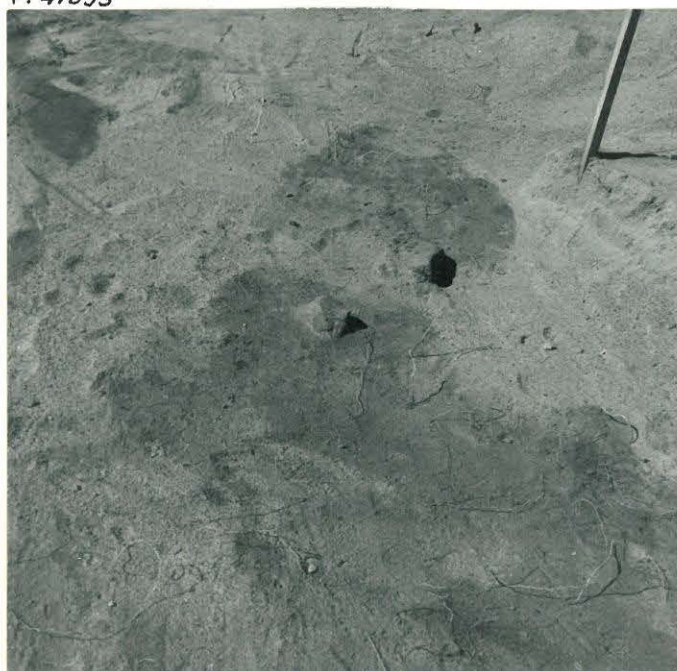
F. 41092

KUVA 30.
TUMMA KUVIO RUU-
DUSSA F 77 NOIN
KOLMANNES-
SA. KUVA ETELÄSTÄ.

F. 41093

KUVA 37.
TUMMIA ALUEITA KAI-
VAUSALUEEN ITÄ-JA
ETELÄREUNOISSA
NOIN NELJÄNNE-
SÄ TASOSSA. KU-
VA ITÄKOILLISESTA.

F. 41094

KUVA 32.
RUUTUJEN F 9-10
RAJALLA OLEVA TUM-
MA LAISKA.

F. 41095

KUVA 33.
MAHDOLLINEN HAUTA-
KUVIO RUUDUSSA F 12-
73, MENE E OSITTAIN PRO-
FIILIIN. KUVA ETELÄS-
TÄ.

F. 41096

KUVA 34.
SAMA, MUTTA KUVA OTET-
TU LÄHEMPÄÄ.

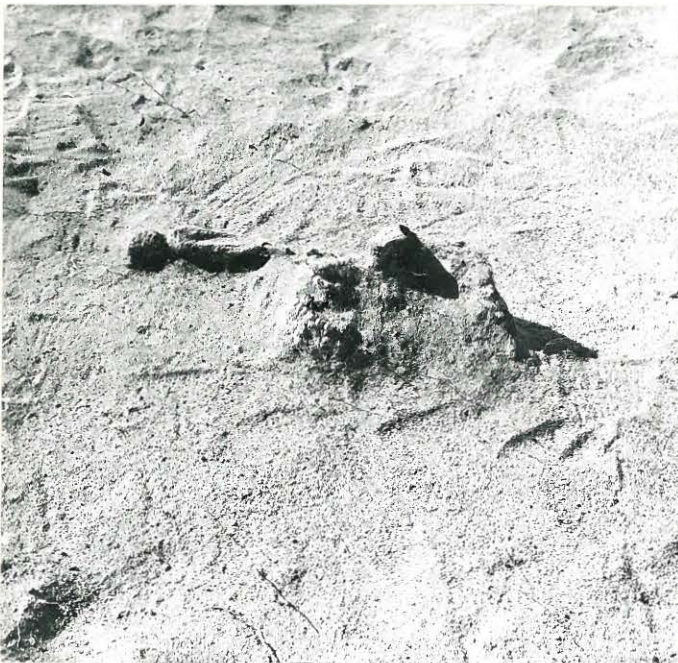
F. 41097

KUVA 35.
SAMA KUVATTUNA
LOUNAASTA.

F. 41098

KUVA 36.
KALLON JÄÄNTEITÄ, HAM-
PAITA JA RAAJAN LUU
RUUDUSSA E 70. KUVAT-
TU ITÄKAAKOSTA.

F. 41099

KUVA 37.
SAMA KUVATTUNA
IDASTA.

F. 41100

KUVA 38.
SAMA KUVATTUNA ETE-
LÄSTÄ.

NASTOLA, RUUHIJÄR- VI, RISTIMÄKI 1973

F. 41101

KUVA 39.
KALLON LUITA, HAMPAI-
TA JA RAAJOJEN LUITA
RUUDUSSA G 9. KUVA
ITÄKÄÄKÖSTÄ.

F. 41102

KUVA 40.
SAMA, MUTTA KAUEM-
PAA KUVATTUNA. TA-
KANA NÄKYY AIVAN
NOKISIA LÄISKIÄ. NE-
KIN LUULTAVASTI VAIN
JÄLKIÄ TUHOTUISTA HAU-
DOISTA.

F. 41103

KUVA 41.
SAMA LUUKASA KUIN
EDELLESISSÄ KUVISSA
HIEMAN ALEMMAKSI
KAIVETTUNA.

F. 41104

KUVA 42.
YLEISKUVA KAIVAUKSES-
TA, MENEILLÄÄN NOIN NEL-
JÄS TÄSO. KUVA ETELÄ-
LOUNAASTA.

F. 41105

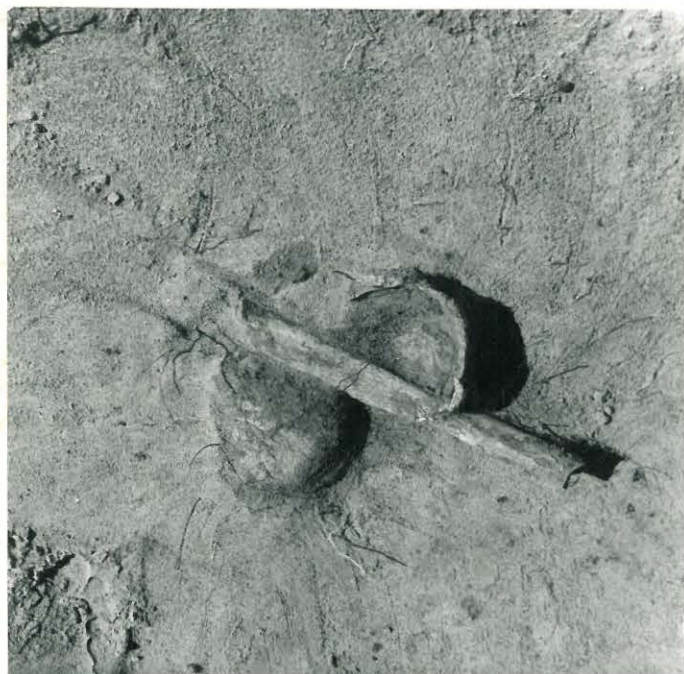
KUVA 43.
KALLON JÄÄNTEET RUU-
DUSSA E 8.

F. 41106

KUVA 44.
LUUKASA RUUDUSSA
G9.

NASTOLA, RUUHIJÄRVI, RISTIMÄKI 1973

F. 41107

KUVA 45.
EDELLEISSESSÄ KUVASSA
OLLEEN LUUKASAN AL-
TA PALJASTUNEET KAL-
LON PUOLIKKAAT JA RAA-
JAN LUU.

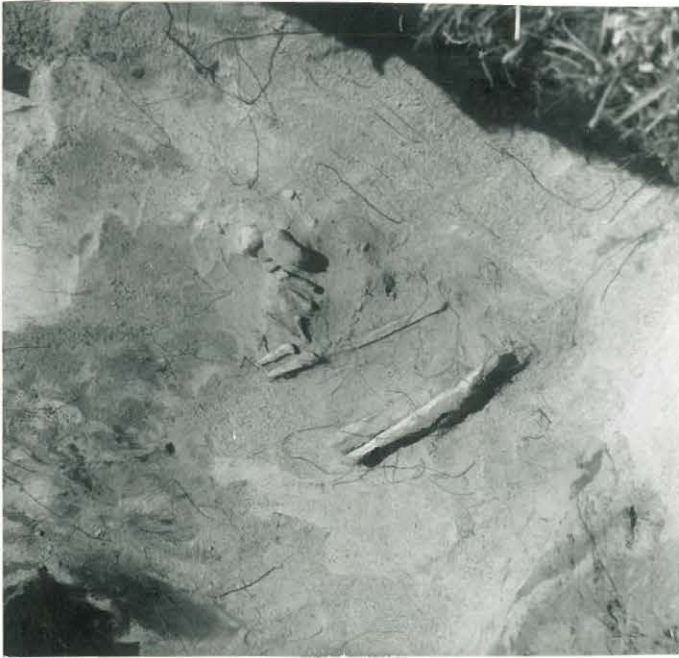
F. 41108

KUVA 46.
ALALEUKA RUUDUSSA
G 8.

F. 41109

KUVA 47.
LUUT RUUDUSSA D 11.

F. 41110

KUVA 48.
LUITA RUUDUSSA G9.

F. 41111

KUVA 49.
LUUT RUUDUSSA D77, ALEM-
MAKSI KAIVETTUNA.

F. 41112

KUVA 50.
RUUDUT G8, H8 NOIN VII-
DENNESSÄ TASOSSA. KU-
VA ITÄKÄÄKÖSTÄ.

NASTOLA, RUUHIJÄRVI, RISTIMÄKI 1973

F. 41113

KUVA 51.
LÄIKÄT RUUDUISSA G 8,
F 8. KUVA IDÄSTÄ.

F. 41114

KUVA 52.
SAMA LÄHEMPÄÄ KUVATTU-
NA JA ALEMMAKSI KAIVET-
TUNA. KUVA IDÄSTÄ.

F. 41115

KUVA 53.
KAIVAUSSALUE ENTISÖITYNÄ.
KUVA ITÄKAAKOSTA.

NASTOLA RUUHIJÄRVI RISTIMÄKI

F. 41116

RISTIMÄKI 1900-LUVUN ALUSSA. ALKUPERÄISEN KUVAN OMISTAA OPETTAJA ANTERO PARONEN NASTOLASTA. RISTIMÄKEEN ON JO KUVAN OTTAMISEN AIKoiHIN SYNTYNyt HIEKKAKUOPPA.